

Leabhar na SEANFHOCAL

Teideal agus Cuspóir an Leabhair

1 Seanfhocail Sholaimh mac Dháiví rí Iosrael:

² Le go mba eol céard iad an eagna agus an teagasc;
le go dtuigfí briathra ciallmhara;

³ Le go bhfaighfí oiliúint in iompar críonna,
san fhíríantacht, sa chóir, agus sa cheart.

⁴ Le críonnacht a thabhairt don saonta,
agus eolas agus tuiscint don óg;

⁵ Le ciall an tseanfhocail agus na solaoide a cheapadh,
briathra na saoihe agus a nathanna –

⁶ Éisteadh an t-eagnaí freisin agus beidh breis eolais aige,
agus beidh cumas dea-chomhairle ag an bhfear tuisceanach.

⁷ Tús na heagna eagla Dé;
is beag ar na hamadáin an eagna agus an teagasc.

Moladh na hEagna

Comhairle ón Saoi

- ⁸ Éist, a mhic, le teagasc d’athar
agus ná séan oiliúint do mháthar.
- ⁹ Beidh siadsan mar choróin ghrásta ar do cheann
agus mar thorc ar do bhráid.
- ¹⁰ Má bhíonn peacaigh do do mhealladh, a mhic ó,
ná géill dóibh.
- ¹¹ Má deir siad: “Tar linn; téimis i luíochán le fonn fola;
tugaimis fogha gan choinne faoi na neamhurchóidigh;
- ¹² Déanaimis iad a shlogadh ina mbeatha mar a dhéanfadh Seól,
iad a shlogadh hólásbólas mar iad siúd a théann sa chuithe.
- ¹³ Gheobhaimid maoin de gach sórt,
agus líonfaimid ár dtithe le creach.
- ¹⁴ Fág do chuid roinne fúinne;
ní bheidh againn go léir ach an t-aon sparán.”
- ¹⁵ A mhic, ná gabh an bealach leo,
agus ná leag do chos ar a gcosán.
- ¹⁶ (Óir tá siad ar cosa in airde chun an oilc,
agus deifir orthu le fuil a dhoirteadh.)

- ¹⁷ Is fánach é an líon a leathadh
agus an t-éan ag faire.
- ¹⁸ Is ar a bhfuil féin a chuireann na fir seo luíochán;
orthu féin a dhéanann siad eadarnaí.
- ¹⁹ Sin mar a bhíonn ag an muintir go léir a bhíonn ar thóir an tsaibhris le lámh láidir;
sciobann an foréigean an t-anam ón dream ar leo é.

Rabhadh ón Eagna

- ²⁰ Glaonn an eagna os ard ar na sráideanna,
agus cuireann a gáir suas i bhfaichí an mhargaidh;
- ²¹ Éann sí ar bharr na mballaí,
agus labhraíonn ag geataí na cathrach:
- ²² “A dhaoine saonta, an fada eile a thabharfaidh sibh
gean do bhur saontacht?
An fada eile a bhainfidh scigirí taitneamh as a scigireacht
agus a bheidh drochmheas ag amadáin ar an eolas?”
- ²³ Tugaigí aird ar mo rabhadh;
déanfaidh mé smaointe mo chroí a roinnt libh,
agus mo theachtaireacht a chur in bhur láthair.
- ²⁴ De bhrí gur ghlaigh mé oraibh agus gur dhiúltaigh sibh éisteacht,
gur shín mé mo lámh agus nár thug aon duine aird orm;

- ²⁵ De bhrí nár thóg sibh ceann d’aon chomhairle do mo chuid,
agus gur dhiúltaigh sibh do gach rabhadh uaim,
- ²⁶ Déanfaidh mise gáire faoi bhur gcruachás
agus magadh fúibh nuair a thiocfaidh an tubaiste oraibh,
- ²⁷ Nuair a bhuaifidh an tubaiste sibh dála stoirme,
agus a thiocfaidh an mí-ádh agus an anachain sa mhullach oraibh.
- ²⁸ Glaoifidh siad orm ansin, ach gan freagra a fháil;
lorgóidh siad mé, ach gan fáil orm.
- ²⁹ Óir bhí fuath acu don eolas,
agus níorbh é eagla an Tiarna ba rogha leo.
- ³⁰ Ní ghlacfaidís le comhairle uaim,
agus bhí drochmheas acu ar gach rabhadh uaim.
- ³¹ Uime sin ní foláir dóibh torthaí a gcúrsaí féin a chaitheamh,
agus masmas a chur orthu féin lena mbearta féin.
- ³² Óir maraíonn a dtuathail féin an mhuintir shaonta,
agus scriostar na hamadáin trína sástacht féin.
- ³³ An té a éistean liomsa, mairfidh sé go sochma,
beidh sé ar a shuaimhneas, gan eagla air roimh aon urchóid.”

Sciath Dídine an Eagna

2A mhic, má ghlacann tú le mo bhriathra,
má thaisceann tú m’aitheanta i do chroí,

- ² Sa chaoi go dtugann tú cluas don eagna,
agus go gclaonann tú do chroí chun na tuisceana,
- ³ Sea, má ghlaonn tú chugat an grinneolas,
má scairteann tú ar an tuiscint,
- ⁴ Má lorgaíonn tú í mar a lorgófá airgead,
má chuardaíonn tú í mar a chuardofá stór folaithe,
- ⁵ Tuigfidh tú ansin cad is eagla an Tiarna ann,
agus cuirfidh tú aithne ar Dhia.
- ⁶ Óir is é an Tiarna féin a thugann an eagna,
agus is as a bhéal a thagann an grinneolas agus an tuiscint.
- ⁷ Bíonn a eagna stuama in áirithe aige do na fíréin;
is sciath é don mhuintir a chaitheann a saol go macánta.
- ⁸ Cosnaíonn sé cosáin na córa;
cumhdaíonn sé bealach na ndaoine a bhíonn dílis dó.
- ⁹ Tuigfidh tú ansin an fhíréantacht agus an chóir,
an ceart agus bealach na fíréantachta.
- ¹⁰ Nuair a thiocfaidh an eagna i do chroí isteach,
agus gur geal le d'anam an t-eolas,
- ¹¹ Beidh an chríonnacht mar gharda ort
agus an tuiscint i do chúram,

- ¹² Le thú a chosaint ar shlí na hurchóide,
agus ar lucht na claonteanga,
- ¹³ Ar an muintir a thréigean cosáin na fíréantachta
d'fhonn siúl ar bhealaí an dorchadais;
- ¹⁴ Orthú siúd ar geal leo an t-olc a dhéanamh,
ar gean leo an chamastaíl,
- ¹⁵ Ar casta iad a gcosáin
agus nach siúlann ach ar bhealaí cama.
- ¹⁶ Saorfar thú ó ghreim na mná deoranta,
ón strainséir mná lena briathra bladair;
- ¹⁷ Threig sise céile a hóige
agus rinne dearmad ar chonradh Dé.
- ¹⁸ Tá a teach ag fiaradh chun báis,
agus a cosáin ag seoladh chun na dtaisí.
- ¹⁹ Ní fhilleann aon duine a théann ina treo,
ní leagann siad cos arís ar chosáin na beatha.
- ²⁰ Leanfaidh tú, más ea, cosán lucht na córa,
agus cloífidh tú le bealaí na bhfíréan.
- ²¹ Óir beidh an mhuintir ionraic i seilbh na tíre,
agus beidh sé mar bhaile ag an muintir neamhurchóideach.
- ²² Sciosfar na peacaigh de dhroim na talún,
agus scuabfar lucht an fhill ar shiúl aisti.

Conas an Eagna a Aimsiú

- 3 Ná déan dearmad de mo theagasc, a mhic,
agus coinníodh do chroí greim ar m'aitheanta.
- ² Óir bronnfaidh siadsan fad saoil ort,
blianta breise saoil agus sonas go fial.
- ³ Ná tréigeadh dílseacht agus cneastacht go brách thú,
ceangail faoi do bhráid iad,
agus scríobh ar chláir do chroí iad.
- ⁴ Beidh fabhar agus dea-cháil ort dá bharrsan,
i láthair Dé agus daoine.
- ⁵ Bíodh muinín agat as an Tiarna,
agus ná bíodh iontaoibh agat as do thuiscint féin;
- ⁶ Bíodh aird agat air siúd cibé cúrsa ar a mbíonn tú,
agus féachfaidh sé chuige go mbeidh do chosáin réidh.
- ⁷ Ná bí féin a mheas go bhfuil tú eagnaí,
ach bíodh eagla an Tiarna ort, agus tabhair cúl leis an olc.
- ⁸ Beidh sin ina íocshlainte do do cholainn
agus ina fhaoiseamh do do chnámha.
- ⁹ Tabhair onóir don Tiarna le do mhaoin go léir,
agus le céadtorthaí d'fhómhair go léir.

- ¹⁰ Ansin líonfar do sciobóil go béal
agus beidh maol ar do dhabhcha le fíon.
- ¹¹ Ná déan díspeagadh ar smachtú ón Tiarna,
agus ná bí míshásta le ceartú uaidh.
- ¹² Óir ceartaíonn an Tiarna an té dá dtugann sé grá,
faoi mar a dhéanann athair lena mhuirín mic.

Lúcháir na hEagna

- ¹³ Is méanar don té a aimsíonn an eagna,
agus don té a fhaigheann greim ar an tuiscint,
- ¹⁴ Is mó an sochar a ghabhann léi ná leis an airgead
agus is mó a tairbhe ná an t-ór.
- ¹⁵ Is luachmhaire í na péarlaí,
níl ní a shantófa is inchurtha léi.
- ¹⁶ Ina deasláimh tá fad saoil,
agus ina ciotóg maoin agus saibhreas.
- ¹⁷ Bealaí aoibhnis a bealaí,
agus ní inna treo ach síocháin.
- ¹⁸ Crann na beatha í do lucht a sealbhaithe,
agus is méanar dóibh siúd a choimeadann greim uirthi.

- ¹⁹ Bhunaigh an Tiarna an chruinne ar a máithreacha le barr eagna,
agus le barr tuisceana dhaingnigh sé na spéartha.
- ²⁰ Bhrúcht na duibheagáin le barr a eolais,
agus fearann na scamail an drúcht ar an talamh.
- ²¹ Cloigh, a mhic ó, le heagna stuama agus le críonnacht,
ná scaoil as do radharc iad.
- ²² Beidh siad mar bheatha ag d'anam,
agus mar ornáid faoi do bhráid.
- ²³ Tabharfaidh tú do bhóthar ort gan bhaol,
agus ní bhainfear tuisle as do chosa.
- ²⁴ Ní bheidh eagla ort i do shuí duit,
agus beidh do chodladh go sámh i do luí duit.
- ²⁵ Ná bíodh eagla ort roimh an uafás tobann,
ná roimh ionsaí ó lucht na hircóide;
- ²⁶ Óir is é an Tiarna a bheidh agat mar urra,
agus a shaorfaidh do chéimeanna ón ngaiste.
- ²⁷ A mhic, ná coinnigh an mhaith ón té dar dual í
nuair is féidir leat í a chur i ngníomh.
- ²⁸ Ná habair le do chomharsa: “Imigh leat agus fill arís;
tabharfaidh mé duit amarach é” nuair atá sé faoi do láimh.

- ²⁹ Ná beartaigh olc in aghaidh do chomharsan,
agus é ag maireachtáil go sochma i mbéal do dhorais.
- ³⁰ Na déan achrann gan ábhar
le duine nach ndearna aon dochar duit.
- ³¹ Ná bí ag éad le lucht ansmachta
agus ná déan aithris orthu.
- ³² Óir is fuath leis an Tiarna an duine urchóideach;
is leis na fíréin amháin a ligeann sé a rún.
- ³³ Tá mallacht an Tiarna ar theach an drochdhuine,
ach cuireann sé a bheannacht ar áitreabh na bhfíréan.
- ³⁴ Tugann sé tarcaisne do tharcaisneoirí,
ach bronnann sé a ghrásta ar lucht na huirísle.
- ³⁵ Onóir is oidhreacht ag lucht na heagna,
ní bhíonn ach an táire mar chuid ag amadáin.

An Eagna le Roghnú

- 4** Éistigí, a chlann mhac, le teagasc athar;
tugaigí aird agus foghlaimigí céard í an tuiscint ghrinn.
- ² Aitheanta córa a thugaim daoibh
agus ná tréigigí mo theagasc.

- ³ Ba mhac mise freisin le hais m'athar,
agus ba aonmhac muirneach mé ag mo mháthair.
- ⁴ Sé mhúin sé dom agus sé a dúirt:
“Bíodh mo bhriathra i gcochall do chroí;
coinnigh m'aitheanta agus mairfidh tú beo.
- ⁵ Bíodh eagna agat, agus bíodh tuiscint;
ná déan dearmad di, agus ná claon ó bhriathra mo bhéil.
- ⁶ Na tréig í agus coimeádfaidh sí slán thú;
tabhair grá di agus cosnóidh sí thú.
- ⁷ Tús na heagna, an eagna a ghnóthú:
faigh an tuiscint mar sin fiú má chosnaíonn sí a bhfuil agat.
- ⁸ Bíodh ardmheas agat uirthi, agus tabharfaidh sí ardú céime duit;
tuillfidh sí onóir duit, má theannann tú í le do chroí.
- ⁹ Cuirfidh sí mionn maisiúil ar do cheann,
agus bronnfaidh sí ort coróin ghlórmhar.”
- ¹⁰ Éist, a mhic, agus glac le mo bhriathra,
agus mairfidh tú an céad.
- ¹¹ Múinfidh mé slí na heagna duit,
treoróidh mé thú ar bhealaí díreacha.
- ¹² Ag siúl duit ní chuirfear bac ar do choiscéimeanna;
nuair a rithfidh tú ní bhainfear tuisle asat.

- ¹³ Beir greim docht ar an dea-theagasc, agus ná lig uait é;
cosain é ós é do bheatha é.
- ¹⁴ Ná leag cos leat ar chosán na n-urchóideach;
ná siúl bealach na gciontach.
- ¹⁵ Seachain é, ná gabh an treo sin;
tabhair cul leis, gabh thairis.
- ¹⁶ Ní théann aon chodladh orthu gan olc a dhéanamh;
fágtar gan codladh iad mura mbíonn duine ar lár acu;
- ¹⁷ Sí an urchóid is bia acu,
agus an lámh láidir an fíon a ólann siad.
- ¹⁸ Tá bealach na bhfíréan mar an láchan,
agus a solas ag dul i ngile go hard an lae.
- ¹⁹ Tá bealach na n-urchóideach mar an duibheagán domhain;
ní eol dóibh céard a bhaineann tuisle astu.
- ²⁰ Tabhair aird ar mo bhriathra, a mhic,
agus éist go cúramach le briathra mo bhéil.
- ²¹ Ná scaoil as do radharc iad,
coinnigh i gcochall do chroí iad.
- ²² Óir is beatha iad don mhuintir a aimsíonn iad,
agus is sláinte iad don cholainn ar fad.

- ²³ Thar aon ní eile, bíodh faire agat ar do chroí,
óir is ann atá foinsí na beatha.
- ²⁴ Tabhair cúl leis an mbéal mealltach,
agus seachain an comhrá claon.
- ²⁵ Féachadh do shúile díreach romhat,
agus bíodh d’amharc romhat amach.
- ²⁶ Bíodh an cosán faoi do chosa réidh,
agus do shlite go léir daingean.
- ²⁷ Ná claon ar dheis ná ar chlé,
seachain do chos ar an olc.

Grá an Eagnaí

- 5** A mhic, tabhair aird ar m’eagna,
agus tabhair cluas go géar do mo chuid cainte.
- ² Le go mbeadh críonnacht agus eolas do do chosaint,
agus iad mar gharda ar do bheola.
- ³ [Ná tóg aon cheann de bhean bhaoth,]
óir tá mil ar sileadh le beola an strainséir mná seo
agus is míne a beola ná ola.
- ⁴ Ach níl de thoradh orthu ach mar a bheadh mormónta searbh,
chomh géar le claíomh dhá fhaobhar.

- ⁵ Gabhann a cosa síos chun an bháis,
agus seolann a céimeanna síos chun Seól;
- ⁶ In áit bealach na beatha a leanúint,
gabhann sí bealaí fáin gan stuaim.
- ⁷ Éist liomsa anois, [a mhic],
agus ná scar le briathra mo bhéil.
- ⁸ Stiúir do chúrsa i bhfad uaithi;
agus ná téigh in aon ghiorracht do dhoras a tí,
- ⁹ Nó imeoidh d'onóir le daoine eile
agus blianta do shaoil le duine gan trócaire,
- ¹⁰ Agus cothófar coimhthígh ar do chuid,
rachaidh do shaothar chun sochair teaghlaigh strainséartha,
- ¹¹ Agus déanfaidh tú osna i ndeireadh do shaoil,
nuair a bheidh do cholainn is d'fheoil caite;
- ¹² Agus déarfaidh tú: “Nach agam a bhí fuath don smacht!
agus an drochmheas i mo chroí agam ar gach ceartú.
- ¹³ Níor éist mé le glór mo mháistrí,
ná níor thug mé cluas do mo lucht teagaisc.
- ¹⁴ Táim anois in umar na haimléise
i bhfianaise an chomhthionóil go léir.”

- ¹⁵ Ól uisce as do thaiscumar féin,
agus fíoruiscce as do thobar féin.
- ¹⁶ [Ná] lig do do thoibreacha sceitheadh amú,
ná do do shrutháin sníomh trí na sráideanna.
- ¹⁷ Fágtar fút féin amháin iad,
agus ní faoi strainséirí san am céanna.
- ¹⁸ Go raibh beannacht ar fhoirse do thobair!
agus bíodh suáilceas agat i gcomhluadar na mná a phos tú i d'óige,
- ¹⁹ Eilit chórach, fia maisiúil;
[bíodh sise mar chuideachta agat;]
bíodh a cíochasan mar shólás agat i gcónaí,
agus a grásan i gcónaí do do chuibhreach.
- ²⁰ Cén fáth, a mhic, go meallfadh bean dheoranta thú,
agus go mbéarfá barróg ar bhrollach strainséir mná?
- ²¹ Óir tá bealaí an duine os comhair súile an Tiarna,
agus faireann sé a shlite go léir.
- ²² Bíonn cionta an urchóidigh mar ghaiste ina thimpeall,
agus gabhtar é i líonta a pheaca féin.
- ²³ Faigheann sé bás cheal smachta,
agus téann sé amú le barr baoise.

Comhairlí

- 6 A mhic, má chuaigh tú in urrús le do chomharsa,
 má chuaigh tú i mbannaí le strainséir,
- ² Má chuir do chuid cainte i ngreim thú,
 má chuir briathra do bhéil faoi chuibhreach thú,
- ³ Déan mar seo, a mhic, le thú féin a fhuascailt
 ós rud é go bhfuil tú faoi bhois do chomharsan:
 téigh go tapa, brostaigh, agus bí ag impí ar do chara.
- ⁴ Ná lig codladh ar do shúile,
 ná suaimhneas ar d'fhabhraí.
- ⁵ Fuascail thú féin mar a dhéanfadh eilit ó ghaiste,
 nó éan ó láimh an fhoghlaera.
- ⁶ A leisceoir, téigh chun an tseangáin;
 déan machnamh ar a bhealaí, agus bíodh ciall agat.
- ⁷ Níl aon duine le hordú a thabhairt dó,
 saoiسته ná máistir;
- ⁸ Ach cóiríonn sé a chuid bia sa samhradh,
 agus bailíonn a sholáthairtí san fhómhar.
- ⁹ An fada a fhanfaidh tú i do luí ansin, a leisceoir?
 cathain a éireoidh tú ón suan?

- ¹⁰ Bíodh beagán suain, beagán codlata agat;
fill do lámha, ábhar, ar mhaithe le socracht,
- ¹¹ Agus beidh an bhochtaine taobh leat mar fhánaí,
agus an ghannchúis, dála an [déirceora].
- ¹² An sraiste, an t-urchóideach,
gabhann sé thart agus grabhas air;
- ¹³ Luíonn sé súil, scríobann lena chois,
agus tugann comharthaí sóirt lena mhéar.
- ¹⁴ Bíonn an feall ina chroí ag beartú oilc,
agus bíonn aighneas de shíor á adhaint aige.
- ¹⁵ Tiocfaidh an tubaiste sa mhullach air dá bharrsan;
déanfar é a bhascadh go tobann, gan súil le leigheas.
- ¹⁶ Tá sé rudaí is fuath leis an Tiarna,
agus is gráin lena chroí seacht gcinn:
- ¹⁷ Súil an uabhair, teanga an éithigh,
lámha a dhoirt fuil neamhchiontach,
- ¹⁸ Croí a bheartaíonn cealga,
cosa a bhrostaíonn chun an oilc,
- ¹⁹ Finné bréige ag spalpadh éithigh,
agus an té a adhnann aighneas i measc a bhráithre.

Comhairle Athar

- 20 A mhic, coinnigh aithne d'athar,
agus ná tréig teagasc do mháthar.
- 21 Teann le do chroí i gcónaí iad,
agus ceangail faoi do bhráid iad.
- 22 Ag siúl duit, treoróidh siad thú;
i do luí duit, déanfaidh siad thú a fhaire;
i do dhúiseacht duit, labhróidh siad leat.
- 23 Is lóchrann í an aithne seo
agus is solas é an teagasc;
is modh beatha an ceartú agus an smacht,
- 24 Le thú a chosaint ar an drochbhean,
ar theanga shéimh na mná deoranta.
- 25 Ná cuir dúil do chroí ina scéimh,
agus ná lig di thú a chuibhreach lena fabhraí;
- 26 Is féidir striapach a cheannach ar chanta aráin,
ach is ar bheatha mhórluaigh a bhíonn tóir ag an adhaltrach.
- 27 An féidir le duine tine a iompar ar a ucht
gan a chuid éadaigh a dhul trí thine?
- 28 Nó an féidir le duine siúl ar ghríosach
gan a chosa a dhó?

²⁹ Mar sin a bhíonn ag an té a luíonn le bean a chomharsan;
ní rachaidh aon duine a bhainfidh léi slán gan phionós.

³⁰ Is beag é an milleán a chuireann daoine ar an ngadaí
a dhéanann goid lena bholg a líonadh agus ocras air.

³¹ Ach, má bheirtear air, ní foláir dó cúiteamh faoi seacht,
agus maoin a thí go léir a thabhairt suas.

³² Ach níl splinc céille ag an adhaltrach;
déan mar é, agus scriosfaidh tú thú féin.

³³ Ní bhíonn dá bharr aige ach buillí agus achasáin,
agus tarcaisne nach rachaidh ar ceal.

³⁴ Cuireann éad fear le fraoch feirge,
agus bíonn sé gan trua gan taise lá an díoltais.

³⁵ Ní ghlacfaidh sé le cúiteamh,
ná ní shásófar é dá mhéad a bhronnann tú air.

7 Coinnigh greim ar mo bhriathra, a mhic,
agus cuir m'aitheanta i dtaisce duit féin.

² Comhlíon m'aitheanta agus mairfidh tú beo;
coinnigh mo theagasc mar mhac imreasan do shúile.

³ Ceangail de do mhéireanna iad
agus scríobh ar chlár do chroí iad.

⁴ Abair leis an eagna: “Is tú mo shiúr,”
agus tabhair do “chara dil” ar an tuiscint,

- ⁵ Le thú a chosaint ar an mbean drúisiúil,
ón strainséir mná le briathra bladair.
- ⁶ D’fhéach [sí] ó fhuinneog a tí,
amach ar an tsráid,
- ⁷ [Féachaint] an raibh i measc na bhfear óg gan taithí
aon ógánach éaganta.
- ⁸ Seo an tsraid síos anois é, le hais a cúinne,
agus ag gabháil an chosáin chun a tí,
- ⁹ Idir dhá sholas, um thráthnona,
faoi choim na hoíche agus sa dorchadas.
- ¹⁰ Ach, féach, seo bean faoina dhéin,
gléasta mar striapach agus calaois ina croí.
- ¹¹ Báirseach gan iontaoibh í,
nach dtéann suaimhneas ar a cosa sa bhaile.
- ¹² Bíonn sí san airdeall ar an tsráid, sa mhargadh,
agus ag gach cúinne.
- ¹³ Beireann sí greim air agus pógann é,
agus deir sí leis lena gnúis mhínáireach:
- ¹⁴ “Bhí íobairtí le hofráil agam,
agus chomhlíon mé mo mhóide inniu.

- ¹⁵ Uime sin tháinig mé amach i do choinne,
agus mé sa tóir ort; agus fuair mé thú.
- ¹⁶ Chóirigh mé mo leaba le brait,
agus [leath mé uirthi] togha braillíní ón Éigipt.
- ¹⁷ Chroith mé miorra, aloes, agus cainéal
mar chumhráin ar mo leaba.
- ¹⁸ Tar! bímis ag ól ár sáith de dheoch an ghrá go maidin;
bíodh suáilceas an ghrá againn.
- ¹⁹ Óir níl m'fhear céile sa bhaile,
ach é imithe ar aistear fada.
- ²⁰ Thug sé mála airgid leis;
fillfidh sé abhaile leis an lánré.”
- ²¹ Cuireann sí cluain air lena tuile de bhladar mealltach,
agus áitíonn air lena plámás séimh.
- ²² Leanann sé í de gheit,
faoi mar a rachadh damh chun a mharaithe,
Nó mar a rachadh fia i ngaiste,
²³ nó go gcuirfí saighead ina ionathair;
Nó mar a sceinnfeadh éan i súil ribe
gan a fhios aige go bhfuil an bás faoina chomhair.

- ²⁴ Éist liom anois, [a mhic],
 agus tabhair aird ar bhriathra mo bhéil:
- ²⁵ Ná lig do do chroí dul amú ina bealaí,
 agus ná bí ag faoileáil ar a cosáin.
- ²⁶ Óir is iomaí fear a leag sí ar lár,
 agus thug sí íde ar na gaiscígh go léir.
- ²⁷ Sé a teach an bealach go Seól
 agus an tslí síos go cúirteanna an bháis.

An Eagna: Moladh

8 Nach nglaoonn an eagna?

Nach n-ardaíonn an tuiscint a glór?

² Seasann sí ar na hardáin, le hais an bhóthair;
 ar na cosáin atá a stáitse,

³ Ag na geataí os comhair na cathrach;
 glaonn sí go hard ar an mbealach chun na ngeataí:

⁴ “Oraibhse atá mé ag glaoch, a fheara;
 ar chlann na ndaoine atá mé ag lámh.

⁵ A lucht an aineolais, foghlaimigí an chríonnacht;
 agus sibhse, a amadána, [bíodh ciall agaibh].

- ⁶ Éistigí, mar tá nithe uaisle le rá agam;
agus as mo bheola tiocfaidh an ceart.
- ⁷ Fógroídh mo bhéal an fhírinne;
agus is fuath le mo bheola an urchóid.
- ⁸ Is ceart iad briathra uile mo bhéil,
níl cor ná cam iontu.
- ⁹ Is díreach iad don té a thuigeann,
agus is ceart iad don té a aimsíonn an t-eolas.
- ¹⁰ Glac le smacht uaimse in áit an airgid,
agus le heolas in áit togha an óir.
- ¹¹ Mar is luachmhaire an eagna ná pearlaí,
agus níl aon ní arbh fhiú a shantú seachas í.
- ¹² Mise, an Eagna, tá cónaí orm sa chríonnacht;
aimsím eolas agus éirím;
- ¹³ Is liomsa dea-chomhairle agus ceartbhreithiúnas;
is liomsa géire intleachta agus cumas.
- ¹⁴ (Is cuma fuath don olc nó eagla an Tiarna;)
is fuath liom uabhar, díomas,
cosán an oilc agus an béal bréagach.
- ¹⁵ Is tríomsa a rialaíonn ríthe,
agus a reachtaíonn rialtóirí dlíthe córa.

- ¹⁶ Is tríomsa a riarann flatha
agus a rialaíonn uaisle an domhan.
- ¹⁷ Tugaim grá don mhuintir a thugann grá dom,
agus an mhuintir a lorgaíonn mé, faigheann siad mé.
- ¹⁸ Tá maoin agus onóir agamsa,
saibhreas buan agus conách.
- ¹⁹ Is fearr mo thoradh ná ór dá fhíre,
agus mo fhómhar ná togha an airgid.
- ²⁰ Siúlaim i mbealach na fíríantachta,
i mbealaí na córa,
- ²¹ Ag dáileadh maoin ar an muintir a ghránn mé,
agus ag líonadh a dtaiscí.

An Eagna sa Chruthú

- ²² Chruthaigh an Tiarna mé i dtús a shaothair,
roimh gach ní eile dá ndearna sé anallód.
- ²³ I bhfad ó shin is ea a rinneadh mé,
i dtosach báire sular cruthaíodh an domhan féin.
- ²⁴ Ní raibh na duibheagáin fós ann,
ná na toibreacha ag brúchtaíl le huisce nuair a rugadh mé.

- ²⁵ Sular cuireadh na sléibhte ina n-áit,
sula raibh na cnoic fós ann, saolaíodh mise;
- ²⁶ Sula ndearna sé talamh nó tír,
nó fóid thosaigh an domhain.
- ²⁷ Bhí mise ann nuair a bhí sé ag daingniú na bhflaitheas thuas,
agus ag rianú bun na spéire ar dhromchla an duibheagáin,
- ²⁸ Agus ag socrú na scamall lastuas,
agus ag daingniú foinsí an duibheagáin,
- ²⁹ Agus ag ceapadh teorann don fharraige,
chun nach mbrisfeadh na huiscí a reacht,
agus ag leagan síos dúshraith na cruinne.
- ³⁰ Bhí mé lena thaobh mar cheardaí oilte
ag cur áthais air ó lá go lá,
agus ag súgradh ina láthair gan stad,
- ³¹ Agus ag déanamh spraoi ar fud an domhain mhóir,
agus ag baint aoibhnis as caidreamh daoine.

Cuireadh

- ³² “Anois, a chlann mhac, eistigí liomsa;
is méanar don mhuintir a leanann de mo bhealaí.

- ³³ Éistigí le teagasc agus bígí eagnaí;
ná déanaigí faillí air:
- ³⁴ Is méanar don fhear a éisteann liomsa,
ag faire gach lá ag mo gheataí,
ag feitheamh ag mo dhoirse.
- ³⁵ Óir an té a gheobhaidh mise, gheobhaidh sé an bheatha,
agus gnóthóidh sé gnaoi an Tiarna.
- ³⁶ Ach an té dhéanann díobháil domsa, leonann sé a anam féin;
agus an mhuintir a thugann fuath domsa, tugann siad grá don bhás.”

9Tá a teach tógtha ag an Eagna,
agus a seacht gcolún curtha ina seasamh aici.

² Tá sí tar éis a mairt a mharú
a cuid fíona a ullmhú,
agus a bord a chóiriú.

³ Tá a cuid banseirbhíseach curtha amach aici,
le glaoch amach ó arda na cathrach:

⁴ “Cibé ar bith duine atá saonta, casadh sé isteach anseo!”
agus le lucht na díchéille deir sí:

⁵ “Téanaigí, ithigí mo chuid aráin,
agus ólaigí an fíon atá ullamh agam.

⁶Tréigigí bhur mbaois agus mairfidh sibh;
siúlaigí ar bhealach na tuisceana.”

Gaois

- ⁷An té a cheartaíonn fear na fonóide, faigheann sé tarcaisne;
an té a dhéanann cáiseamh in aghaidh an urchóidigh, déanfar urchóid dó.
- ⁸Ná ceartaigh fear na fonóide nó beidh an ghráin aige ort,
ceartaigh eagnaí agus beidh grá aige duit.
- ⁹Tabhair [teagasc] don eagnaí agus beidh sé níos eagnaí fós;
múin an fírén agus beidh sé níos léannta fós.
- ¹⁰Tús na heagna eagla an Tiarna;
agus grinntuiscint is ea aithne ar an Neach Naofa.
- ¹¹Cuirfear breis le líon do laethanta tríomsa,
agus cuirfear blianta le fad do shaoil.
- ¹²Más eagnaí thú, téann sin chun do thairbhe;
más fonóidí thú, tú féin amháin a bheidh thíos leis.

Baois ag Déanamh Aithris ar Ghaois

- ¹³Bean ghliogair an óinseach;
tá sí leanbaí, aineolach.

- ¹⁴ Suíonn sí ag doras a tí;
suíonn sí i gcathaoir ar na harda os cionn na cathrach.
- ¹⁵ Glaonn sí orthu siúd atá ag gabháil thar braid
agus iad i mbun cúraimí an lae:
- ¹⁶ “An fear baoth casadh sé i leataobh anseo!”
agus deir sí leis an amadán:
- ¹⁷ “Is milis é an t-uisce a goideadh;
is milis é an t-arán a itear faoi choim.”
- ¹⁸ Níl a fhios aige siúd go bhfuil na taisí cruinnithe anseo,
go bhfuil a haíonna i ndoimhneas Seól.

Seanfhocail Sholaimh

- 10** Cuireann mac eagnaí gliondar ar a athair;
ach cúis bhróin dá mháthair amadán mic.
- ² Ní bhíonn an rath ar mhaoín mhíchnuasta;
ach fuasclaíonn an fhíréantacht ón mbás.
- ³ Ní fhágann an Tiarna an fíréan gan bhia,
ach cuireann sé bac ar chraos an urchóidigh.
- ⁴ Leanann an bhochtaine an lámh gan fhuaimint,
ach tuilleann an lámh fhuinniúil maoin.

- ⁵ Mac críonna a chnuasaíonn sa samhradh,
ach cúis náire é an mac a chodlaíonn le linn an fhómhair.
- ⁶ Tá beannachtaí an Tiarna ar cheann an fhíréin,
ach tá an foréigean i bhfolach i mbéal an urchóidigh.
- ⁷ Beidh cuimhne ar an bhfíréan faoi bheannacht,
ach lobhfaidh ainm an urchóidigh.
- ⁸ Géilleann croí an eagnaí do theagasc
ach tá tubaiste i ndán don chabaire baoth.
- ⁹ An té a shiúlann ar chosán na firéantachta, ní baol do;
ach an té leanann na casáin chama, béarfar air.
- ¹⁰ An té a luíonn súil, adhnann sé aighneas,
[ach an té a cheartaíonn go dána, déanann sé síocháin].
- ¹¹ Is fionse beatha é béal an fhíréin,
ach bíonn foréigean i bhfolach i mbéal an urchóidigh.
- ¹² Gineann fuath achrann,
ach cuireann an grá brat thar gach cóir.
- ¹³ Bíonn an eagna le fáil i mbéal an tuisceanaigh;
ach an bata ar dhroim an duine éaganta.
- ¹⁴ Cuireann lucht na heagna an t-eolas i dtaisce;
ach leanann an tubaiste go dlúth ar an mbéal baoth.
- ¹⁵ A mhaoín is cathair dhaingean ag an duine saibhir;
ach milleann a mbochtaine na bochtáin.

- ¹⁶ Tuilleann a thuarastal beatha don fhíréan;
ní bhíonn ach [an bás] mar luach saothair ag an urchóideach.
- ¹⁷ An té a ghéilleann don smacht, tá sé ar chosán na beatha;
ach an té a dhiúltaíonn don cheartú téann sé amú.
- ¹⁸ Cuireann béal [lucht na córa] gobán ar an bhfuath;
is amadán é fear na tromaíochta.
- ¹⁹ Nuair is líonmhar iad na briathra, ní bhíonn an choir in easnamh;
is críonna é an té ag a bhfuil srian ar a theanga.
- ²⁰ Togha an airgid ghil í teanga an fhíréin;
ní fiú tráithnín aigne an urchóidigh.
- ²¹ Beathaíonn béal an fhíréin mórán daoine,
ach faigheann amadáin bás le díth céille.
- ²² Beannacht an Tiarna a bhronnann saibhreas,
agus ní chuireann seisean dólás léi.
- ²³ Is geal leis an amadán an t-olc a dhéanamh;
ach teacht ar an eagna is gean le fear na gaoise.
- ²⁴ An rud is eagal leis an urchóideach,
tiocfaidh sé sa mhullach air;
ach faigheann an fíréan mian a chroí mar fháltas.
- ²⁵ Tar éis na stoirme, bíonn deireadh leis an urchóideach;
ach bíonn bonn faoin bhfíréan go brách.

²⁶ Dála an fhíneagra leis na fiacra, nó an deataigh leis na súile,
sin mar bhíonn ag an leadránaí leis an té a sheol é.

²⁷ Tugann eagla an Tiarna fad saoil,
ach déanfar blianta an urchóidigh a chiorrú.

²⁸ Suáilceas ar fad é dóchas na bhfíreán,
ach rachaidh meath ar dhóchas an urchóidigh.

²⁹ Dún daingean é an Tiarna d'fhear na beatha fíréanta,
níl ann ach scrios do lucht an oilc a dhéanamh.

³⁰ Ní chuirfear an fíreán go deo as a láthair,
ach ní bheidh áit lonnaithe go brách ag an urchóideach.

³¹ As béal an fhíreín tagann eagna,
ach gearrfar teanga na calaoise ar shiúl.

³² Tá an chneastacht ar sileadh le beola an fhíreín,
ach calaois le beola an urchóidigh.

11 Tá an ghráin ag an Tiarna ar an meá éagórach,
ach is gean leis an meáchan cóir.

² Tagann an t-uabhar ar dtús, ansin an náire;
tá an eagna ar fáil i measc na n-uiríseal.

³ Déanann a n-ionracas na hionraice a stiúradh,
ach scriosann a bhfeall na feallairí.

⁴ Ní aon chabhair an mhaoin lá na feirge,
ach fuasclaíonn an fhíréantacht ón mbás.

- ⁵ Réitíonn a shuáilcí an cosán don neamhchiontach,
ach baineann a urchóid féin an t-urchóideach dá bhonna.
- ⁶ Déanann a bhfíréantacht na hionraice a fhuascailt,
ach cuireann a n-ainmhianta féin na feallairí i ngeimhle.
- ⁷ Ní chuireann an bás deireadh le dóchas an fhíréin,
ach téann muinín lucht na haindiagachta amú.
- ⁸ Saortar an fíréan ón tubaiste,
ach titeann sí ar an urchóideach ina ionad.
- ⁹ Scriosann an t-aindiaga a chomharsa lena theanga,
ach saortar na fíréin le barr eolais.
- ¹⁰ Nuair a ritheann leis na fíréin, bíonn lúcháir ar an gcathair;
nuair a scriostar na hurchóidigh, cuirtear na gártha áthais suas.
- ¹¹ Tógtar cathair trí bheannachtaí na bhfíréan,
ach scartáiltear í trí bhéal na n-urchóideach.
- ¹² Amadán an té a dhéanann magadh faoina chomharsa;
fanann an duine tuisceanach ina thost.
- ¹³ Sceitheann an duine béalscaoilteach nithe a bhíonn faoi cheilt
ach coimeádann an duine iontaofa rúin.
- ¹⁴ Teipeann pobal cheal treorach;
ní baol dóibh nuair is iomadúil iad na comhairleoirí.
- ¹⁵ An té a théann i mbannaí ar strainséir, beidh thiar air;
an té ar fuath leis dul i mbannaí, tá sé ar láimh shábháilte.

- ¹⁶ Tuilleann bean ghrástúil onóir [dá fear];
[níl sa bhean gan meas ar an gcóir ach easonóir faoi réim].
- ¹⁷ Fónann an fial dó féin;
ach goineann an duine cruálach é féin.
- ¹⁸ Saothraíonn an t-urchóideach beatha bhaoth;
an té a shíolann an fhíríantacht beidh fómhar teann aige.
- ¹⁹ An té a bhíonn daingean san fhíríantacht, beidh fad saoil aige;
níl ach an bás i ndán don té a bhíonn ar thóir na hurchóide.
- ²⁰ Is fuath leis an Tiarna lucht droch-chroí;
is geal leis an mhuintir nach cam cosán.
- ²¹ Déan deimhin de, ní rachaidh an t-urchóideach as gan phionós;
ach déanfar lucht na fíríantachta a fhuascailt.
- ²² Is cuma nó fáinne óir i bpus muice,
bean bhreá gan stuaim.
- ²³ Sonas is críoch ar mhian na bhfíreán;
téann dóchas na n-urchóideach amú.
- ²⁴ Bíonn duine fial, ach méadaíonn ar a mhaoín;
bíonn duine eile sprionlaithe, ach is i mbochtaine a théann sé.
- ²⁵ Éireoidh an fial saibhir;
an té thugann deoch, gheobhaidh sé deoch.
- ²⁶ Cuireann daoine mallacht ar an té a choimeádann an t-arbhar i dtaisce;
ach beannacht ar an té a dhíolann é.

- ²⁷ An té a thóraíonn an mhaith, tóraíonn sé fabhar;
ach an té a lorgann an urchóid, tagann an urchóid ina threo.
- ²⁸ An té a bhfuil a mhuinín ina mhaoin, feofaidh sé;
ach beidh an fíréan faoi bhláth mar an duilliúr glas.
- ²⁹ An té a bhuaireann a theaghlach, beidh an ghaoth aige mar oidhreacht;
beidh an baoth mar dhaor ag an eagnaí.
- ³⁰ Bíonn crann na beatha mar thoradh ag an bhfíréan;
ach sciobtar na hurchóidigh ar shiúl [roimh am].
- ³¹ Má fhaigheann an fíréan an luach saothair is dual dó ar talamh,
nach mó ná sin a gheobhaidh an t-urchóideach agus an peacach!
- 12** An té a mbíonn cion aige ar an smacht, bíonn cion aige ar an eolas;
an té ar fuath leis ceartú, is duine dúr é.
- ² Bíonn gnaoi an Tiarna ar an duine cóir,
ach daorann sé fear na ndrochbheart.
- ³ Ní dhaingníonn an urchóid aon duine,
ach ní bhogfar fréamh an fhírén go brách.
- ⁴ Coróin a fir bean mhaith,
ach is fochall ina chnámha bean gan náire.
- ⁵ Is ionraic iad smaointe an fhírén;
ach is fealltach iad comhairlí na n-urchóideach.
- ⁶ Is gaistí le fuil a dhoirteadh iad briathra an urchóidigh;
ach fuasclaíonn béal an fhírén daoine ó bhaol.

- ⁷ Leagtar ar lár na hurchóidigh, agus sin deireadh leo;
ach seasóidh teach an fhíréin go daingean.
- ⁸ Moltar duine ar fheabhas a chéille;
ach bíonn dímheas ar fhear an droch-chroí.
- ⁹ Is fearr fear gan ghradam [a dhéanann a ghnó féin],
ná fear le héirí in airde a bhíonn gan arán.
- ¹⁰ Tugann an fíréan aire dá chuid stoic,
ach is cruálach í trocaire an urchóidigh.
- ¹¹ Beidh flúirse aráin ag an té a shaothraíonn a chuid talún;
níl aon chiall ag an té a leanann beartais bhaotha.
- ¹² Scriostar túr daingean na n-urchóideach,
ach maireann fréamha na bhfíréan go daingean.
- ¹³ Trí chuireanna a bhéil féin a ghabhtar an t-urchóideach sa ghaiste;
ach tagann an fíréan slán ón tubaiste.
- ¹⁴ Nuair a shásaítear fear le nithe fóna, sé toradh a bhriathar féin é;
filleann toradh shaothar a lámh ar an duine féin.
- ¹⁵ I súile an amadáin is ceart é a chosán;
éistean an t-eagnaí le dea-chomhairle.
- ¹⁶ Ní dhéanann an t-amadán aon mhoill ach a fhearg a thaispeáint;
ach ní thógann an duine ciallmhar ceann d'achasán.
- ¹⁷ An té a labhraíonn an fhírinne, tugann sé fianaise chóir;
níl san fhinné bréagach ach calaois.

- ¹⁸ Tá duine ann ar geall le sá claímh a mhearbhriathra;
ach bíonn cneasú á iompar ag teanga an eagnaí.
- ¹⁹ Maireann beola fírinneacha go brách;
ach is gairid é saol na teanga bréagaí.
- ²⁰ Tá feall i gcroí lucht beartaithe oilc;
ach tá lúcháir ag lucht síocháin a chur i gcrích.
- ²¹ Níl aon olc i ndán don fhíréan,
ach bíonn trioblóidí sa mhullach ar na hurchóidigh.
- ²² Is fuath leis an Tiarna beola an éithigh;
ach is gean leis lucht labhartha na fírinne.
- ²³ Coimeádann an duine tuisceanach a chuid eolais i bhfolach;
ach fógraíonn croí na n-amadán a mbaois.
- ²⁴ Údarás is dual don láimh bhríomhar;
ach saothar éigeantach is dual don leisciúil.
- ²⁵ Cuireann an inní ualach ar chroí an duine;
ach cuireann an dea-fhocal áthas air.
- ²⁶ Tugann an fíréan cúl leis an urchóid;
ach treoraíonn cosán na n-urchóideach iadsan amú.
- ²⁷ Ní bheidh aon ní don phota ag an bhfear díomhaoin;
ach beidh saibhreas luachmhar ag an bhfear dícheallach.
- ²⁸ Lonnaíonn an bheatha ar chosán na córa;
ach treoraíonn slí na hearráide chun an bháis.

- 13 Tugann an mac eagnaí [grá] do smacht a athar;
 ach ní éisteann fear na fonóide le ceartú.
- ² Caitheann an fear maith bia fóna, toradh briathra a bhéil;
 ach is ar an bhforéigean a chothaítear goile na bhfeallairí.
- ³ An té a chuireann faire ar a bhéal, cosnaíonn sé a bheo,
 ach an té a bhíonn béalscaoilteach, bíonn thiar air.
- ⁴ Bíonn an leisceoir ag tnúthán, ach ní bhíonn dada ina chomhair;
 ach bíonn an saothrach sáitheach.
- ⁵ Is fuath leis an bhfíreán an bhréag,
 ach bíonn an t-urchóideach ag cúlchaint agus ag tarcaisniú.
- ⁶ Cosnaíonn an tsuáilce an fear dea-bheatha;
 milleann an urchóid an peacach.
- ⁷ Ligeann fear gan mhaoin air a bheith saibhir,
 agus ligeann fear eile lena lán maoin air a bheith dealbh.
- ⁸ Fuasclaíonn a mhaoin an saibhir,
 ach níl [sás a ghill] ag an daibhir.
- ⁹ [Lonraíonn] lóchrann an fhíreín,
 ach tagann múchadh ar lampa an urchóidigh.
- ¹⁰ Leanann aighneas stuacacht na n-éaganta;
 ach is ag lucht leanta na comhairle atá an eagna.
- ¹¹ Teipfidh an saibhreas éanuaire;
 ach beidh maoin ag an té a chnuasaíonn beagán ar bheagán.

- ¹² Goilleann an dóchas a théann i bhfad ar an gcroí;
ach an mhian a shásaítear, déanann crann na beatha di.
- ¹³ An té ar beag air an briathar, millfidh sé é féin;
ach beidh luach a shaothair ag fear comhlíonta na n-aitheanta.
- ¹⁴ Foinse beatha is ea teagasc an tsaoi,
lena seachnaítear gaistí an bháis.
- ¹⁵ Tugtar gean don léirthuiscint,
ach is guaisiúil í slí na bhfeallairí.
- ¹⁶ Ní dhéanann an duine críonna beart gan eolas,
ach déanann an t-amadán a bhaois a fhógairt os ard.
- ¹⁷ Tugann drochtheachtaire an tubaiste ar dhaoine,
ach tugann teachtaire dílis íocshláinte.
- ¹⁸ Bochtaine agus tarcaisne atá i ndán don té a chuireann suas don smacht,
ach onóir don té a ghlacann le ceartú.
- ¹⁹ Is milis leis an anam an mhian a chomhlíontar;
ach is fuath le hamadáin droim a thabhairt leis an urchóid.
- ²⁰ An té a mbíonn caidreamh aige ar dhaoine eagnaí, éiríonn sé féin eagnaí;
bíodh amadáin mar chairde aige, agus beidh sé thíos leis.
- ²¹ Bíonn an mí-ádh sa tóir ar an bpeacach,
ach bíonn an rath mar luach saothair ag an bhfíréan.
- ²² Fágann an fear maith oidhreacht ag sliocht a shleachta;
ach is ar mhaithe leis an bhfíréan a bhíonn maoin an pheacaigh á cnuasach.

- ²³ Tagann bia go flúirseach ó ithir an bhoicht,
ach scuabann an éagóir ar shiúl é.
- ²⁴ An té a choigleann an tslat, fuathaíonn a mhac;
an té a bhíonn fial ag ceartú, bíonn grá aige dó.
- ²⁵ Caitheann an fírén a sháith,
ach bíonn goile an urchóidigh follamh.

14 Tógann an [eagna] teach di féin,
ach déanann an bhaois é scartáil lena lámha féin.

- ² An té a shiúlann ar chosán na fíréntachta, bíonn eagla an Tiarna air;
ach an té ar claon iad a bhealaí, is beag é a mheas air.
- ³ Bíonn slat an uabhair i mbéal an amadáin,
ach is díon iad a bheola don duine críonna.
- ⁴ Gan damh gan farae;
le neart daimh tagann fómhar fial.
- ⁵ Ní insíonn finn é fírinneach bréag;
ach tagann éitheach ón bhfinné bréagach le gach anáil.
- ⁶ Bíonn sé fánach ag an scigire a bheith ag tóraíocht na heagna;
tagann eolas go bog ar fhear na tuisceana.
- ⁷ Seachain comhluadar an amadáin,
ach cloígh le beola críonna.
- ⁸ Sé is eagna leis an gcríonna, faire a choimeád ar a bhearta;
cuireann baois na mbaoth daoine amú.

- ⁹ Déanann Dia fonóid faoi na hurchóidigh,
ach bíonn a ghnaoi ar na fírén.
- ¹⁰ Is eol don chroí a bhrón féin,
agus ní bhíonn an strainséir páirteach ina lúcháir.
- ¹¹ Scriosfar teach an urchóidigh,
ach beidh áitreabh an fhírén faoi bhláth.
- ¹² Tá cosán ann a shamhlaíonn díreach do dhuine
ach níl de chríoch air ach slí an bháis.
- ¹³ Sa gháire féin bíonn cumha chroí,
agus sé an dobrón is críoch don lúcháir.
- ¹⁴ Bíonn an croí gan stuaim sásta lena imeachtaí féin,
agus an fear cóir le fómhar a bheart.
- ¹⁵ Géilleann an duine saonta do gach scéal,
ach ní thugann an duine críonna léim an daill.
- ¹⁶ Bíonn fear na céille gaoismhear
ach bíonn an t-amadán gan smacht gan aire.
- ¹⁷ Déanann an duine teasaí bearta baotha,
ach bíonn foighne ag fear na tuisceana.
- ¹⁸ Bíonn seilbh ag na hamadáin ar an mbaois,
ach bíonn eolas mar choróin ag lucht na gaoise.
- ¹⁹ Cromann an t-olc roimh an mhaith,
agus déanann an t-urchóideach amhlaidh ag geataí na bhfíréan.

- ²⁰ Is fuath fiú lena chomharsa féin an bochtán;
ach bíonn fuílleach cairde ag an saibhir.
- ²¹ Peacach an té ar beag leis a chomharsa;
ach is méanar don té ar trua leis an bochtán.
- ²² Nach bhfuil breall ar lucht na claonbheartaíochta?
Bíonn cneastacht agus dílse i ndán do lucht na scéimeanna córa.
- ²³ Bíonn toradh ar gach saothar;
níl de bharr cainte gan éifeacht ach an ghannchúis.
- ²⁴ Coróin na ngaoismhear a ngaois,
an bhaois a bhíonn mar chraobh ag na baotha.
- ²⁵ Sábhálann finné fírinneach daoine ón mbás;
is fealltóir an bréagaire.
- ²⁶ Ábhar teann muiníne ag duine is ea eagla an Tiarna;
beidh sé mar thearmann ag a chlann.
- ²⁷ Foinse beatha is ea eagla an Tiarna,
lena seachnaíonn duine gaistí an bháis.
- ²⁸ Mathshlua daoine is glóir ag rí;
bíonn flaith faon nuair a bhíonn sé gan daoine.
- ²⁹ Is mór é tuiscint an té atá mall chun feirge;
is [measa ná baoth] an fear lasánta.
- ³⁰ Cuireann an croí socair anam san fheoil,
ach creimeann an fhearg na cnámha.

³¹ Is masla dá chruthaitheoir luí ar an mbochtán;
 ach an té a bhíonn cineálta leis an mbocht, tugann sé onóir dó.

³² Scriosann a urchóid féin an coirpeach;
 ach faigheann an fírénan foscadh óna dhea-iompar.

³³ Lonnaíonn an eagna i gcroí fhear na tuisceana
 ach [níl fiú aithne uirthi] i gcroí lucht na baoise.

³⁴ Déanann an tsuáilce cine a mhóradh,
 ach is tarcaisne ar aon náisiún an peaca.

³⁵ Bíonn gnaoi an rí ar an seirbhíseach cliste,
 ach bíonn a fhearg ar an té a dhéanann gníomh náireach.

15 Cuireann freagra séimh an fhearg ar gcúl,
 ach músclaíonn briathra borba cuthach.

² Riarann teanga na n-eagnaí eolas,
 ach bíonn baois ar sileadh le béal na n-amadán.

³ Tá súile an Tiarna i ngach treo,
 agus faire acu ar olc agus maith.

⁴ Crann beatha í teanga shéimh,
 ach briseann an urchóid inti an croí.

⁵ Bíonn drochmheas ag an amadán ar theagasc a athar,
 ach is gaoismhear é an té a ghlacann le ceartú.

⁶ Tá mórán maoine i dteach an fhíréin,
 ach leanann buairt cnuasach an choirpigh.

- ⁷ Scaipeann beola na saoithe eolas;
ní mar sin le croí na n-amadán.
- ⁸ Is gráin leis an Tiarna íobairt an urchóidigh;
is gean leis urnaí an fhírén.
- ⁹ Is gráin leis an Tiarna bealach an urchóidigh,
ach is gean leis an té a mbíonn tóir aige ar an bhfíréantacht.
- ¹⁰ Tá smachtú dian i ndán don té a thréigeann an cosán;
an té ar fuath leis an ceartú, ní mhairfidh sé beo.
- ¹¹ Tá Seól agus Abadón ar leathadh roimh an Tiarna,
nach mó ná sin atá croíthe na ndaoine!
- ¹² Ní maith leis an scigire é a cheartú,
agus ní bhíonn caidreamh aige ar lucht na heagna.
- ¹³ Gabhann gealgháire le háthas croí,
ach briseann cumha croí an misneach.
- ¹⁴ Eolas is sprioc ag aigne an duine thuisceanaigh,
ach baois an bia a bhíonn i mbéal na n-amadán.
- ¹⁵ Is drochlá gach lá ag fear na buairte,
ach is fleá gach lá ag an gcroí suairc.
- ¹⁶ Is fearr an builín beag agus eagla an Tiarna
ná an builín mór agus buairt dá réir.
- ¹⁷ Is fearr de bhéile luibheanna agus grá leo
ná mart méith agus gráin leis.

- ¹⁸ Adhnann an duine lasánta achrann,
ach réitíonn an duine sochma aighneas.
- ¹⁹ Tá driseacha go tiubh ar chosán na leisceoirí,
ach is ród réidh cosán [na ndícheallach].
- ²⁰ Cuireann mac ciallmhar áthas ar a athair,
ach bíonn drochmheas ag amadán ar a mháthair.
- ²¹ Is breá leis an bhfear gan chiall an bhaois,
ach siúlann an fear tuisceanach ar an gcosán díreach.
- ²² Gan dea-chomhairle téann na pleananna amú,
ach ritheann leo le cabhair mórán comhairleoirí.
- ²³ Gabhann áthas le freagra pras,
agus nach maith é an focal i dtráth!
- ²⁴ Seolann cosán an eagnaí in airde chun na beatha,
agus seachnaíonn sé Seól laistíos.
- ²⁵ Leagann an Tiarna teach na n-uaibhreach ar lár,
ach cosnaíonn sé teorainneacha na baintrí.
- ²⁶ Is gráin leis an Tiarna smaointe an choirpigh,
ach is [gean leis] caint na neamhchiontach.
- ²⁷ An té a shantaíonn breis éagórach, tugann sé buaireamh sa mhullach ar a theach;
ach an té ar fuath leis breabanna, beidh fad saoil aige.
- ²⁸ Déanann an fíréan machnamh ina chroí [ar bhearta fóna],
ach sníonn mailís as béal lucht na hurchóide.

- ²⁹ Is fada é an Tiarna ó na hurchóidigh,
ach tugann sé cluas d'urnaí an fhíréin.
- ³⁰ Cuireann súilfhéachaint chineálta áthas ar an gcroí,
agus cuireann dea-scéala neart sna cnámha.
- ³¹ An té a thugann cluas ghéar do cheartú folláin,
beidh fáilte roimhe i gcomhluadar na saoithe.
- ³² An té a dhiúltaíonn don smacht, níl meas aige air féin;
an té a éisteann le ceartú faigheann sé breis tuisceana.
- ³³ Is teagasc san eagna é eagla an Tiarna;
gabhann an umhlaíocht roimh an onóir.

16 Déanann croí an duine an beartú;
ach sé an Tiarna a thugann an freagra.

² Bíonn iompar an duine gan cháim dar leis féin,
ach is é an Tiarna a thomhaiseann an intinn.

³ Fág do shaothar go léir faoin Tiarna,
agus cuirfear do phleananna go léir i gcrích.

⁴ Rinne an Tiarna gach ní le haghaidh cuspóra ar leith,
agus an t-urchóideach le haghaidh lá na tubaiste.

⁵ Is fuath leis an Tiarna an croí uaibhreach,
bí deimhin de nach rachaidh sé gan phionós.

⁶ Déantar leorghníomh sa pheaca trí dhílseacht agus seasmhacht;
seachnaíonn fear an t-olc le heagla an Tiarna.

- ⁷ Nuair a thugann bealaí duine taitneamh don Tiarna,
déanann sé cairde fiú dá eascairde.
- ⁸ Is fearr an beagán agus an chóir
ná an mórán agus an éagóir.
- ⁹ Beartaíonn duine a chúrsa ina chroí
ach sé an Tiarna a threoraíonn a chéimeanna.
- ¹⁰ Tagann oracail ó bhéal an rí,
ní dhéanann sé dearmad nuair a fhógraíonn a bhreith.
- ¹¹ Is leis an Tiarna an mheá agus na scálaí cothroma;
is é a rinne na meáchana uile sa mhála.
- ¹² Is gráin le ríthe an t-olc a dhéanamh,
mar is í an fhíríantacht is bonn faoin ríchathaoir.
- ¹³ Bíonn fáilte ag an rí roimh bheola fíríanta;
bíonn grá aige don té a labhraíonn go cóir.
- ¹⁴ Teachtaire báis fearg rí,
ach déanfaidh an t-eagnaí í a cheansú.
- ¹⁵ Bíonn an bheatha i ngile ghnúis an rí,
agus is geall le scamail bháistí an earraigh a ghnaoi.
- ¹⁶ Is fearr an eagna a aimsiú ná an t-ór;
tóg tuiscint mar rogha thar an airgead.
- ¹⁷ Casann ród an fhíríne i leataobh ón olc;
an té a fhaireann cá bhfuil a thriall caomhnaíonn sé a bheo.

- ¹⁸ Gabhann uabhar roimh thubaiste;
agus éirí in airde roimh threascairt.
- ¹⁹ Is fearr a bheith umhal ó chroí i measc na n-íseal
ná an chreach a roinnt leis na huaibhrigh.
- ²⁰ Beidh an rath ar an té a thugann aird ar an mbriathar;
is méanar don té a mbíonn a mhuinín aige as an Tiarna.
- ²¹ Tugtar fear na críonnachta ar an té atá eagnaí croí;
cuireann milse briathar le meallacacht ráite.
- ²² Is foinse beatha an ghaois don té a bhfuil sí ina sheilbh
ach is í an bhaois crá na n-amadán.
- ²³ Múineann croí an eagnaí gliceas dá bhéal,
agus cuireann sé le meallacacht a bhriathar.
- ²⁴ Is cuma nó cior mheala briathra séimhe;
is milis iad le blaiseadh agus is sláintiúil iad don chorp.
- ²⁵ Tá cosán ann a shamhlaíonn ceart do dhuine,
ach níl de chríoch leis ach an bás.
- ²⁶ Bíonn goile an tsaothraí ag saothar dó,
agus a chraos ocrach á ghriogadh.
- ²⁷ Beartaíonn an t-alfraits olc,
agus is cuma nó tine loiscneach briathra a bhéil.
- ²⁸ Síolann an cealgaire aighneas,
agus deighleann an béadánaí dlúthchairde óna chéile.

- ²⁹ Cuireann an foréigneach a chomharsa ar seachrán,
agus meallann é ar bhóthar nach fóna.
- ³⁰ Tá urchóid á taibhreamh d'fhear sméidte na súl,
agus tá an t-olc déanta ag an té a chuireann grabhas air féin.
- ³¹ Coróin ghlóire é an ceann liath
agus beatha fhíréanta a thuilleann í.
- ³² Is fearr an duine stuama ná an gaiscíoch tréan;
agus an té atá ina mháistir air féin ná an té a dhéanann cathair a ghabháil.
- ³³ Ar an ucht a chaitear na cranna,
ach ón Tiarna a thagann an réiteach.

17 Is fearr crústa tur agus síocháin,
ná teach fleá agus ceannairc.

- ² Sé an daor cliste an máistir nuair is drabhlásach é an mac;
beidh sé i bpáirt leis na deartháireacha chun na hoidhreachta.
- ³ Don airgead an breogán, don ór an sorn;
ach le croíthe a phromhadh, tá an Tiarna ann.
- ⁴ Éistean an t-urchóideach le béal mailíseach,
agus tugann an bréagaire aird ar theanga an bhéadáin.
- ⁵ Masla don chruthaitheoir is ea fonóid faoin mbocht;
an té a ghéireann faoin ainnise, ní rachaidh sé gan pionós.
- ⁶ Sliocht a sleachta coróin na sean;
a n-athair glóir na clainne.

- ⁷ Ní oireann béal soilbhir don bhaoth,
ach is lú ná sin a oireann éitheach don phrionsa.
- ⁸ Buachloch breab dar le fear a bronnta;
ritheann leis cibé slí a chasann sé.
- ⁹ An té a mhaitheann coir, spreagann sé grá;
ach an té thagraíonn arís di, cuireann sé cairde in earraid.
- ¹⁰ Fágann ceartú rian níos déine ar an bhfear tuisceanach,
ná mar a fhágann céad buille ar an amadán.
- ¹¹ Níl a thaibhreamh don urchóideach ach ceannairc,
cuirfeair teachtaire dásachtach fána chomhair dá réir sin.
- ¹² B'fhearr teacht ar bheithir a chaill a cuid coileán
ná ar amadán i mbun a bhaoise.
- ¹³ An té a thugann olc mar chúiteamh ar mhaith,
ní dhíbreoidh sé an t-olc óna theach.
- ¹⁴ Is cuma aighneas a thosú nó scaoileadh le tuile;
buail cos air dá bhrí sin sula n-adhntar an t-achrann.
- ¹⁵ An ciontach a shaoradh nó an neamhchiontach a dhaoradh,
is gráin leis an Tiarna iad araon.
- ¹⁶ Cén tairbhe airgead i láimh an amadáin
le gaois a cheannach, agus é gan chiall?
- ¹⁷ Is cara cara i gcónaí,
ach is d'uain na hainnise a shaolaítear deartháir.

- ¹⁸ An fear gan chiall tugann sé gill
agus téann i mbannaí lena chomharsa.
- ¹⁹ An té ar maith leis aighneas, is maith leis [buillí];
fear na mbriathra uaille, bíonn sé ag suirí le drochíde.
- ²⁰ Ní bhíonn sonas i ndán d’fhear an chroí chlaoin;
titeann an tubaiste sa mhullach ar fhear na teanga fealltaí.
- ²¹ Cúis bhróin dá athair an baothán mic;
níl lúcháir i ndán d’athair amadáin.
- ²² Oideas fóna an croí meidhreach;
seirgeann na cnámha le heaspa misnigh.
- ²³ Glacann an t-urchóidí breab faoi scáth brait,
leis an gcóir a chur dá treoir.
- ²⁴ Cuireann an fear tuisceanach an eagna roimhe,
ach sroicheann raon súl an amadáin go himill na cruinne.
- ²⁵ Ábhar dóláis dá athair mac baoth,
agus cúis bhróin é dá mháthair a thug ar an saol é.
- ²⁶ Níl sé cóir pionós a chur ar an bhfíréan,
ach is measa fós an t-uasal a bhualadh.
- ²⁷ Tá eolas ag an té ar féidir leis smacht a chur ar a theanga;
coimeádann an fear tuisceanach smacht air féin.
- ²⁸ Bíonn cáil na heagna fiú ar an amadán má choimeádann sé a bhéal dúnta;
nuair nach mbíonn focal as, meastar go bhfuil sé cliste.

- 18 An té a mhaireann leis féin, déanann sé mar is rogha leis agus cuireann [comhairle d'aon sórt] fearg air.
- ² Ní hé an machnamh is geal leis an amadán, ach bheith ag tabhairt a thuairime os ard.
- ³ Nuair a thagann an urchóid leanann drochmheas chomh maith; agus leanann an easonóir an masla.
- ⁴ Uiscí doimhne iad briathra an duine, tuile bhrúchtach, foinse eagna.
- ⁵ Ní maith é lé a bheith leis an urchóideach, ná an fíréan a fhágáil ar díth córa.
- ⁶ Tarraingíonn caint an amadáin aighneas air féin, agus tugann a bhéal cuireadh chun é a léasadh.
- ⁷ Scriosann béal an amadáin é féin, agus is gaiste dó a bheola.
- ⁸ Is geall le sóláis mhilse briathra an chúlchainteora, agus sleamhnaíonn siad síos isteach sa ghoile.
- ⁹ An té a bhíonn díomhaoin i mbun a ghnóthaí, is deartháir é don scriosadóir.
- ¹⁰ Túr daingean ainm an Tiarna, ritheann an fíréan faoina dhéin agus ní baol dó.
- ¹¹ A mhaoin is cathair thréan don saibhir; is balla ard í, dar leis.

- ¹² Bíonn uaill i gcroí an duine roimh é a scrios,
ach umhlaíocht a ghabhann roimh onóir.
- ¹³ Baois agus náire is ea
freagra a thabhairt gan éisteacht ar dtús.
- ¹⁴ Is féidir le meanma an duine breoiteacht a iompar,
ach cé a d'fhéadfadh cur suas le heaspa misnigh?
- ¹⁵ Faigheann an aigne éirímiúil greim ar an eolas,
agus bíonn cluas an eagnaí ar thóir an eolais.
- ¹⁶ Tuilleann bronntanas slí isteach do dhuine,
agus tugann sé i láthair na bhflatha é.
- ¹⁷ Samhlaítear go mbíonn an ceart ag an té is túisce a chuireann a chás in iúl,
nó go dtagann an dara duine agus go ndéanann scrúdú air.
- ¹⁸ Cuireann an crann críoch le haighnis,
agus déanann réiteach idir aighneasóirí cumhachtacha.
- ¹⁹ Is geall le cathair láidir deartháir a fhaigheann cúnamh dearthár;
is cuma [cairde] nó barraí caisleáin.
- ²⁰ Nuair a bhíonn goile duine lán is trí shaothar a bhéil féin
toradh a bhéil féin is sáith aige.
- ²¹ Tá bás agus beatha faoi smacht na teanga;
an mhuintir ar geal leo í, ní foláir dóibh a toradh a chaitheamh.
- ²² An té a aimsíonn bean chéile, aimsíonn sé sonas,
agus bíonn fabhar aige ón Tiarna.

²³ Achainíocha a bhíonn ar bhéal an bhochtáin,
ach boirbeacht a thagann mar fhreagra ón saibhir.

²⁴ [Tá cairde ann] a sheolann daoine chun na tubaiste,
ach tá a thuilleadh ann ar gaire iad ná deartháir.

19 Is fearr an bochtán a mhaireann go fíréanta
ná an té atá saibhir ach claon ina shlite.

² Ní maith í an díograis gan an machnamh;
an té a bhrostaíonn a chéim, cailleann sé an tslí.

³ A bhaois féin a scriosann conách duine,
ach is ar an Tiarna a thugann sé aghaidh a chaoraíochta.

⁴ Méadaíonn cairde le méadú maoiné,
ach tréigeann a aon chara an bochtán.

⁵ Ní rachaidh an finné breíge gan phionós,
agus ní rachaidh fear na mbréag slán.

⁶ Bíonn a lán ar thóir fabhar ón bhfial;
is cara ag gach aon duine an té a scaipeann bronntanais.

⁷ Bíonn fuath ag a dheartháireacha go léir don bhochtán,
nach mó ná sin mar a theitheann a chairde uaidh.

... Bíonn focail de dhíth air, ach ní bhíonn siad ar láimh aige.

⁸ An té a aimsíonn an eagna, fónann sé dó féin;
an té a dhéanann cúram den tuiscint, aimsíonn sé sonas.

- ⁹ Ní rachaidh an finné bréagach gan phionós,
agus scriosfar an té a spalpann éitheach.
- ¹⁰ Ní cuí don amadán maireachtáil i sócamas,
agus is lú ná sin is cuí do dhaor bheith i gceannas ar fhiltha.
- ¹¹ Cuireann ciall srian le fearg duine,
agus is glóir dó scaoileadh le coir.
- ¹² Is geall le glam leoin fearg rí,
ach le drúcht ar fhéar a ghnaoi.
- ¹³ Scriosann amadán mic a athair;
is geall le sconna ar sileadh scabhláireacht mná.
- ¹⁴ Tagann teach agus maoin mar oidhreacht athar,
ach tagann bean chiallmhar ó láimh an Tiarna.
- ¹⁵ Cuireann leisce duine i dtóirchim suain,
ach beidh ocras fós ar an duine díomhaoin.
- ¹⁶ An té a choimeádann na haitheanta, coimeádann sé é fein;
an té ar beag leis an briathar, gheobhaidh sé bás.
- ¹⁷ An té a bhíonn cineálta leis na boicht, tugann sé iasacht don Tiarna,
déanfaidh sé cúiteamh ar son a ndearna sé.
- ¹⁸ Cuir smacht ar do mhac fad a mhaireann an dóchas;
ná cuir romhat é mhilleadh ar fad.
- ¹⁹ Díolfaidh fear an drochmhianaigh as;
scaoil leis agus is measa ná sin [a bheidh an scéal agat].

- ²⁰ Tabhair cluas do chomhairle, agus glac le teagasc,
le go mbeadh breis gaoise agat as seo amach.
- ²¹ Is iomaí beartas a bhíonn á dtaibhreamh do dhuine,
ach is é aidhm an Tiarna a sheasfaidh buan.
- ²² Bíonn súil le dílseacht ó dhuine,
agus is fearr bochtán ná bréagaire.
- ²³ Seolann eagla Dé chun na beatha;
an té a mbíonn sí aige,
bíonn bia agus fothain aige, gan scéin roimh aon olc air.
- ²⁴ Tumann an leisceoir a chrobh sa mhias,
ach ní bhacann le hé a bhreith chun a bhéil.
- ²⁵ Buail an scigire, agus mar sin is mó a bheidh an t-aineolaí san airdeall;
ceartaigh fear na tuisceana agus beidh breis eolais aige.
- ²⁶ An té a chuireann a athair as seilbh, agus a chuireann a mháthair chun siúil,
is mac gan náire é agus ábhar masla.
- ²⁷ Ná tabhair cluas do theagasc a thuilleadh, a mhic,
más d'fhonn faillí a dhéanamh ina bhfuil le rá ag an eolas é.
- ²⁸ Tugann an drochfhinné tarcaisne don cheart;
alpann craos an urchóidigh an t-olc.
- ²⁹ Tá [an bata] ullamh do scigirí,
agus léasadh do dhroim na n-amadán.

20 Tá an fíon gan stuaim, agus is trodaire é an braon cruá;
níl aon chiall ag an té a mheallann sé.

² Is geall le glam leoin fearg rí,
agus an té a ghriogann chun cuthaigh é, milleann sé a bheatha féin.

³ Is onóir do dhuine aighneas a sheachaint,
ach beidh gach amadán ag achrann.

⁴ Tá an fómhar thart, ach níl aon treabhadh déanta ag an leisceoir;
beidh súil in airde aige in am an bhainte, ach ní beidh dada ann dó.

⁵ Is cuma nó uisce domhain a mbíonn ar aigne ag duine ina chroí istigh;
níl ag an duine tuisceanach ach é a tharraingt amach.

⁶ Is iomaí duine a deir go bhfuil sé féin dílis,
ach cé a aimseoidh fear inmhuiníne?

⁷ An fíréan a bhfuil a bhealaí gan cháim,
is méanar dá chlann ina dhiaidh.

⁸ An rí a shuíonn ina shuí breithimh,
scagann sé gach olc lena shúile.

⁹ Cé ar féidir leis a rá: “Ghlan mé mo chroí,
táim saor ó mo pheaca?”

¹⁰ Meáchan anseo, a mhalairt ansiúd; tomhas anseo tomhas eile thall;
is gráin leis an Tiarna iadsan araon.

¹¹ Taispeánann an leanbh dúinn fiú agus é ag súgradh,
an olc nó an maith a bheidh a bhearta.

- ¹² An tsúil a fheiceann agus an chluas a chluineann,
is é an Tiarna a rinne iad araon.
- ¹³ Ná bí ceanúil ar an gcodladh, nó beidh an bhochtaine agat mar chéile;
bíodh do shúile ar leathadh agus beidh flúirse bia agat.
- ¹⁴ “Níl aon mhaith ann, níl sin,” a deir an ceannaí
ach imíonn sé leis agus é ag maíomh as féin.
- ¹⁵ Tá an t-ór ann, agus raidhse cloch lómhar,
ach is iad beola an eolais an tseoid róluachmhar.
- ¹⁶ Tóg brat duine nuair a théann sé i mbannaí le strainséir;
bíodh sé féin mar gheall agat nuair a théann sé in urrús le coimhthígh.
- ¹⁷ Faigheann duine blas milis ar an mbia a fuarthas trí chalaois,
ach is geall le grean ina bhéal é ina dhiaidh sin.
- ¹⁸ Meáigh do bhearta i gcomhairle le daoine eile;
agus fear cath le treoir chiallmhar.
- ¹⁹ Déanann an cardálaí rúin a nochtadh;
ná bíodh caidreamh agat dá bhrí sin le fear na baothchainte.
- ²⁰ Má chuireann duine mallacht ar athair nó ar mháthair,
múchfar a lóchrann faoi dhorchadas dubh.
- ²¹ An oidhreacht a fuarthas de gheit ar dtús,
ní bheidh beannacht uirthi faoi dheireadh.
- ²² Ná habair: “Déanfaidh mé an t-olc a chúiteamh”;
ach bíodh do dhóchas as an Tiarna agus tiocfaidh sé i gcabhair ort.

- ²³ Is fuath leis an Tiarna malairtí meáchan;
ní maith iad na meánna fealltacha.
- ²⁴ Treoraíonn an Tiarna céimeanna an duine;
conas más ea is féidir dó a bhealach a thuiscint?
- ²⁵ Is gaiste roimh dhuine a rá de phreib: “Tá sé tíolactha.”
agus gan machnamh a dhéanamh ach tar éis a mhóide.
- ²⁶ Déanann an rí cliste na hurchóidigh a cháitheadh,
agus tiomáineann an roth tharstu.
- ²⁷ Sé spiorad an duine lampa an Tiarna,
ag spiúnadh doimhneas a chroí.
- ²⁸ Déanann cinéaltas is dílse an rí a chosaint,
agus is í an fhíríantacht teannta a ríchathaoireach.
- ²⁹ A neart féin glóir na n-ógánach,
ach an ceann liath maise na seanóirí.
- ³⁰ Is maith an leigheas ar an olc buillí créachtaithe;
agus glanann buillí an t-ionathar.

21 Tá croí an rí i láimh an Tiarna mar shruthán uisce;
iompáíonn sé é cibé treo is toil leis.

² D’fhéadfadh iompar duine bheith ceart ina shúile féin,
ach meán an Tiarna an croí.

³ An ceart is an chóir a dhéanamh,
is taitneamhaí é sin leis an Tiarna ná íobairt ar bith.

- ⁴ Súile uaibhreacha agus croí díomasach,
is lóchrann drochdhaoine iad agus níl iontu ach peaca.
- ⁵ Téann smaointe an duine dhícheallaigh chun sochair dó;
an bhochtaine amháin is dán don luathintinneach.
- ⁶ Gnothú maoinne le teanga bhréagach,
gal soip é agus baol báis.
- ⁷ Déanfaidh foréigean na n-urchóideach iad a scriosadh,
mar nach áil leo an ceart a dhéanamh.
- ⁸ Is cam é casán an chiontaigh,
ach is íon é iompar an duine ionraic.
- ⁹ Is fearr cur fút i gcúil sa lochta,
ná bheith in aontíos le bean achrainn.
- ¹⁰ Tá dúil san olc i gcroí an drochdhuine;
ní ghlacann sé trua dá chomharsana riamh.
- ¹¹ Déantar saoi den daoí nuair a smachtaítear an tarcaisneoir;
foghlaimíonn sé ceacht nuair a bhíonn an rath ar an bhfíréan.
- ¹² Breathnaíonn an fíréan ar theach an drochdhuine,
agus basctar na héagraífigh de dheasca a n-urchóide.
- ¹³ An té a thugann cluas bhodhar d'éamh an bhochtáin
nuair a ghlaofaídh sé féin, ní eistfear leis.
- ¹⁴ Cuireann tabhartas faoi choim fearg chun suain,
agus múchann breab faoin mbrat an cuthach feirge.

- ¹⁵ Is lúcháir don fhírén an ceart a chur i bhfeidhm,
ach is uafás é do na hurchóidigh.
- ¹⁶ An té a théann ar fán ó chosán na tuisceana,
ligfidh sé a scíth i gcomhluadar na scáileanna.
- ¹⁷ Beidh an mhuintir a bhfuil dúil acu sa só, gan mhaoin;
agus an té atá tugtha don fhíon agus don ola ní bheidh sé saibhir.
- ¹⁸ Tá an t-urchóideach mar gheall leis an bhfírén,
agus an feallaire leis an ionraic.
- ¹⁹ Is fearr cur fút san fhásach
ná le báirseach cancrach mná.
- ²⁰ Tá maoin luachmhar agus ola i dteach an duine chríonna,
ach déanfaidh an t-amadán é a alpadh.
- ²¹ An té a théann sa tóir ar an gcóir agus ar an gcineáltas,
beidh idir bheatha agus chóir agus onóir aige.
- ²² Dhéanfadh an duine críonna dúnfort na ngaiscíoch a dhreapadh,
agus an daingean as a mbíonn a muinín a scartadh.
- ²³ An té a chuireann smacht ar a bhéal agus ar a theanga,
seachnaíonn sé tubaiste.
- ²⁴ Scigire a thugtar ar fhear an uabhair is an díomais,
agus bíonn éirí in airde ina iompar.
- ²⁵ Is trúig bháis don leisceoir a ainmhian féin,
mar ní áil lena lámha aon bheart a dhéanamh.

- ²⁶ Bíonn saint gan staonadh ar fhear an oilc,
ach ní théann aon stad ar an bhfíréan ach ag dáileadh gan doicheadh.
- ²⁷ Níl ach gráiniúlacht in íobairt na n-urchóideach,
agus is mó ná sin is amhlaidh é nuair is le drochintinn í.
- ²⁸ Déanfar an finné bréige a mhilleadh,
ach tabharfar cluas i gcónaí d'fhocail an duine ghéilliúil.
- ²⁹ Bíonn gothaí na muiníne ar an urchóideach;
déanann an fíréan a bhearta féin a mheá.
- ³⁰ Ní sheasódh eagna ná tuiscint ná comhairle
an fód in aghaidh an Tiarna.
- ³¹ Déantar an t-each a ghléasadh le haghaidh lá an chatha,
ach is é an Tiarna a bheireann bua.

22 Tá dea-cháil le roghnú thar bhreis maoinne,
agus is fearr dea-mheas ort ná airgead nó ór.

- ² Casann an saibhir ar an daibhir;
sé an Tiarna a rinne iad go léir.
- ³ Feiceann fear na céille an baol chuige agus téann i bhfolach uaidh;
téann na baotháin ar aghaidh agus díolann siad as.
- ⁴ Sé luach saothair na humhlaíochta agus eagla an Tiarna
ná saibhreas, onóir agus fad saoil.
- ⁵ Tá dealga agus gaistí ar chosán an urchóidigh;
an té a thugann aire do féin, déanfaidh sé é féin a sheachaint orthu.

- ⁶ Déan an leanbh a oiliúint sa bhealach is dual dó;
agus nuair a rachaidh sé in aois ní thréigfidh sé é.
- ⁷ Bíonn an toiceach ag mursanacht ar an mbochtán,
agus bíonn fear na hiasachta faoi bhois an té a thug rud dó.
- ⁸ An té a shíolann an éagóir, beidh fómhar na tubaiste aige;
air féin a [thitfidh] bata a chuthaigh.
- ⁹ Tá beannacht i ndán don duine cineálta,
mar roinneann sé a chuid aráin leis an mbochtán.
- ¹⁰ Tabhair bata is bóthar don scigire agus baileoidh an t-aighneas leis,
agus beidh deireadh le hachrann is le hachasán.
- ¹¹ Tá cion ag [an Tiarna] ar an gcroí glan,
agus is cara don rí fear na cainte caoine.
- ¹² Déanann súile an Tiarna an t-eolas a fhaire,
ach leagann sé ar lár briathra na mbréagairí.
- ¹³ “Tá leon lasmuigh,” a deir an leisceoir!
“Marófar sa tsráid mé!”
- ¹⁴ Cuithe domhain béal mná deoranta;
an té a bhfuil an Tiarna i bhfearg leis, titfidh sé inti.
- ¹⁵ Tá an bhaois ginte i gcroí an linbh;
ach déanfaidh slat an smachtaithe í a dhíbirt i gcéin as.
- ¹⁶ Luigh ar an mbochtán agus bronnfar maoin air;
tabhair rud don saibhir agus déanfaidh tú é a chreachadh.

Ráitis na Saoithe

- ¹⁷ Ráitis na saoithe:
Tabhair cluas agus éist le briathra na saoithe,
agus crom ar a bhfoghlaim.
- ¹⁸ Beidh sé ina shólás agat iad a choimeád i do chroí,
agus iad go léir a bheith mar phionna ar do bheola.
- ¹⁹ Tá [do chosán] á thaispeáint agam duit inniu
le go mbeadh do mhuinín agat as an Tiarna.
- ²⁰ Nach bhfuil [deich gcaibidil fichead] de chomhairlí agus
de ghaois scríofa agam duit,
- ²¹ Le go mbeifeá in ann an fhírinne a léiriú,
agus lucht do cheistithe a fhreagairt le briathra stuama?
- ²² Ná creach an bochtán mar gur bochtán é,
agus ná ciap aon duine atá á bhuaireamh i ngeata na cathrach;
- ²³ Óir déanfaidh an Tiarna a gcúis a agairt,
agus ídeoidh sé lucht a n-ídithe.
- ²⁴ Ná déan muintearas leis an té atá tugtha don fhearg,
agus ná bíodh caidreamh agat ar fhear drochmhianaigh,
- ²⁵ Le heagla go bhfoghlaimeofá a bhealaí,
agus go mbéarfaí ort i ngaiste.

- ²⁶ Ná bí ar dhuine díobh siúd a thugann gill,
agus a théann in urrús le fiacha.
- ²⁷ Mura mbíonn sás d'fhuascailte agat,
tógfaidh siad an leaba a bheidh fút.
- ²⁸ Ná haistrigh cloch ársa theorann,
a leag do shinsir ina leaba.
- ²⁹ An bhfeiceann tú duine atá oilte ar a ghnó?
déanfaidh sé freastal ar ríthe;
ní do shuaracháin a bheidh sé ag fónamh.

23 Má shuíonn tú ag bord le flaith,
tabhair faoi deara go cúramach céard atá leagtha romhat.

- ² Cuir scian chun do scornaí,
má tá luí le craos agat.
- ³ Ná cuir dúil ina shólais,
mar níl siad iontaofa mar bhia.
- ⁴ Ná caith do dhúthracht ag cnuasach maoinne,
agus ná bain le [breis bhraidaigh].
- ⁵ Caith súil uirthi agus imeoidh sí léi,
fásfaidh sciatháin uirthi,
dála an iolair a eitlíonn chun na spéire.
- ⁶ Ná caith béile le duine gortach
agus ná bíodh dúil agat ina shólais,

- ⁷ Ba gheall le [hanfa] ina scornach é agus le seirbhe ina chraos;
“Bí ag ithe agus ag ól,” a deir sé leat, ach ní ó chroí é.
- ⁸ Déanfaidh tú cibé beagán a íosfaidh tú a aiseag,
agus rachaidh do bhladar amú.
- ⁹ Ná cuir caint amú ar amadán,
mar nach dtuigfidh sé ciall do ráite.
- ¹⁰ Ná haistrigh an chloch ársa theorann,
agus ná déan bradaíocht ar thalamh dílleachtaí.
- ¹¹ Óir is tréan é a bhfuascloir,
agus déanfaidh sé a gcúis a thagairt i d’aghaidh.
- ¹² Cuir do chroí sa teagasc,
agus tabhair cluas do bhriathra na gaoise.
- ¹³ Nara leasc leat smachtú linbh;
ní trúig bháis dó buille bata.
- ¹⁴ Buail buille bata air
agus déanfair a anam a fhuascailt ó Sheól.
- ¹⁵ A mhic, má tá do chroí-se ciallmhar,
ansin beidh lúcháir ar mo chroí féin;
- ¹⁶ Beidh mé féin meidhreach meanmnach
nuair a sceithfidh do bhéal briathra córa.
- ¹⁷ Ná bíodh do chroí in éad le peacaigh,
ach bí go teann gach lá faoi eagla an Tiarna;

- ¹⁸ Óir tiocfaidh an lá amárach,
agus ní rachaidh do dhóchas amú.
- ¹⁹ Éist liom, a mhic, agus bíodh ciall agat,
agus stiúraigh do chroí i slí [na gaoise].
- ²⁰ Ná taobhaigh lucht na síormheisce,
ná craosairí gnáth na feola.
- ²¹ Óir lomann an pótaire is an craosaire iad féin,
agus ní fhágann an mhíogarnach ach balcaisí ar dhroim duine.
- ²² Éist leis an athair a ghin thú,
agus ná bíodh drochmheas agat ar do mháthair ina seanaois.
- ²³ Ná déan an fhírinne riamh a dhíol, ach í a cheannach,
mar an gcéanna le heagna, le smacht, agus le tuiscint.
- ²⁴ Beidh lúcháir, ar ndóigh, ar athair an fhíréin;
an té a ghineann mac ciallmhar, beidh áthas air dá bharr.
- ²⁵ Gura tú ábhar lúcháire d'athar
agus suáilceas na mná a d'iompair thú!
- ²⁶ Tabhair dom do chroí, a mhic,
agus bíodh do shúile ar mo chomhairle:
- ²⁷ Cuithe domhain an striapach,
agus tobar cúng í an bhean dheoranta.
- ²⁸ Bíonn sí ag faire amach dála an bhithiúnaigh,
agus is iomaí fear ar a mbuaileann sí bob.

- ²⁹ Cé dó is mairg thar cách, cé dó is léan?
cé dó is dán an t-aighneas, agus an gearán?
agus buillí ó gach taobh?
agus scamall sa tsúil?
- ³⁰ Do mhéiseálaithe fíona
a bhíonn ag tnúth de shíor le fíon dea-chumaisc.
- ³¹ Ná bí tógtha le fíon nuair is dearg é,
nuair a bhíonn sé ag spréacharnach sa chorn,
ná nuair a shníonn sé siar go socair.
- ³² Ar deireadh snapann sé mar a dhéanfadh nathair,
agus tá cealg ann mar atá san nathair nimhe.
- ³³ Feicfidh do shúile nithe aisteacha,
agus tiocfaidh briathra earráideacha ó íochtar do chroí.
- ³⁴ Beidh tú amhail duine ina chodladh i lár an aigéin,
amhail duine ina shuan ar an stiúir.
- ³⁵ “Buaileadar mé, an ea?” déarfaidh tú, “ach níor gortaíodh mé;
ar léasadar mé? ach ní bhraithim aon ní;
cathain a dhúiseoidh mé ...? Beidh deoch eile uaim.”
- 24** Ná bí in éad le hurchóidigh,
ná ag tnúth lena gcuideachta.
- ² Foréigean atá á bheartú ina gcroí acu,
agus mailís atá ina mbéal acu.

- ³ Le heagna a thógtar teach
agus le tuiscint a bhunaítear é.
- ⁴ Le barr eolais a líontar stórais,
le maoin de gach sórt idir luachmhar agus tharraingteach.
- ⁵ Is fearr an críonna ná an tréan,
fear na gaoise ná fear [an ghaisce].
- ⁶ Dea-threoir a bhuann cath,
agus is le meitheal chomhairleoirí an chaithréim.
- ⁷ Tá an eagna ró-ard don amadán
agus ní bhíonn smid as ag geata na cathrach.
- ⁸ An té atá ag beartú an oilc,
tabharfar fear clampair air.
- ⁹ Níl ach an peaca á thaibhreamh do na hamadáin;
is gráin le daoine an scigire.
- ¹⁰ Má chailleann tú do mhisneach,
ní bheidh ach laige i do neart i lá na hanachana.
- ¹¹ Fuascail an mhuintir atá á seoladh chun báis;
tarrthaigh an mhuintir atá á mbreith chun a mbásaithe.
- ¹² Má deir tú: “Ach féach, ní raibh a fhios againn,”
an amhlaidh atá an té a mheánn an croí gan tuiscint,
agus an té a bhreithníonn an t-anam gan eolas?
déanfaidh sé an t-aisíoc is dual do bhearta duine.

- ¹³ Ith mil, a mhic, mar is maith í;
is milis le blaiseadh an mhil a shileann ón gcriathar.
- ¹⁴ Sé an dála céanna é ag eagna do d'anam, bíodh a fhios agat;
má fhaigheann tú í, tiocfaidh an lá amárach
agus ní rachaidh do dhóchas amú.
- ¹⁵ Ná cuir luíochán, a urchóidigh, ar áitreabh an fhíréin,
agus ná déan a theach a chreachadh.
- ¹⁶ Óir titeann an fíréan faoi seacht, ach éiríonn arís;
ach déanann an tubaiste na hurchóidigh a threascairt.
- ¹⁷ Má thiteann do namhaid, ná cuireadh sin lúcháir ort;
nuair a bhaintear tuisle as, ná tagadh éirí croí ort,
- ¹⁸ Le heagla go bhfeicfeadh an Tiarna agus nach mbeadh sé sásta,
agus go n-iompódh sé a fhearg uaidh.
- ¹⁹ Ná cuireadh lucht an oilc cadauaic ort,
agus ná bí in éad le drochdhaoine.
- ²⁰ Óir níl aon ní i ndán don drochdhuine
agus múchfar lóchrann an urchóidigh.
- ²¹ Bíodh eagla ort féin roimh an Tiarna, a mhic ó, agus roimh an rí,
agus ná déan ceannairc in aghaidh ceachtar díobh.
- ²² Óir is tobann mar a bhladhmfaidh a ndíoltas,
agus cé dó is eol an scrios a sheolfaidh siad araon?

Cnuasach Eile

- ²³ Ráitis leis na saoithe iad seo inár ndiaidh chomh maith:
Ní cóir é an leathchuma i mbreithiúnas.
- ²⁴ An té a deir: “Tá tú neamhchiontach,” leis an gciontach,
ní bheidh ach mallacht i ndán dó ó na ciníocha agus fuath ó na náisiúin.
- ²⁵ Ach an mhuintir a cheartaíonn na hurchóidigh, beidh ábhar áthais acu,
agus beidh beannacht orthu.
- ²⁶ An té a thugann freagra ionraic,
pógann sé do bheola, geall leis.
- ²⁷ Leag amach a bhfuil romhat ar an mbán,
agus déan do phrapáil ar an machaire;
imigh leat ansin agus tóg do theach.
- ²⁸ Ná tabhair fianaise in aghaidh do chomharsan gan ábhar,
agus ná meall daoine le briathra do bhéil.
- ²⁹ Ná habair: “Tabharfaidh mé an cor céanna airsean agus a thug seisean ormsa;
déanfaidh mé an cúiteamh is dual dóibh le cách.”
- ³⁰ Ghabh mé thar ghort an leisceora,
agus thar fhíonghort an duine gan chiall.
- ³¹ Féach, bhí brat de dheilgneach air,
é clúdaithe le neantóga
agus a bhalla cloch leagtha ar lár.

- ³² Rinne mé mo mhachnamh agus mé ag breathnú air agus d'fhoghlaim mé an ceacht seo ón radharc:
- ³³ “Néal beag codalta, múisiam beag, agus na lámha a fhilleadh ar a chéile le scíth a ligean,
- ³⁴ Ansin beidh an bhochtaine le d'ais mar bhithiúnach agus an ghannchúis mar robálaí.”

Dara Cnuasach Sholaimh

25 Seanfhocail le Solamh iad seo inár ndiaidh freisin agus is é Hiziciá, rí Iúdá, a bhreac cóip díobh.

- ² Rún a cheilt glóir Dé, ach é a ransú go grinn glóir ríthe.
- ³ Fág gur ard iad na flaithis agus gur domhain é an talamh, níl dul ar chroí na ríthe a iniúchadh.
- ⁴ Scag an dríodar ón airgead agus tiocfaidh sé amach glan.
- ⁵ Díbir na hurchóidigh ó láthair an rí agus beidh a ríchathaoir bunaithe ar an bhfíréantacht.
- ⁶ Ná bíodh mustar ort i láthair an rí, agus ná seas in áit na bhflatha,

- ⁷ Óir is fearr go ndéarfaí: “Gabh anseo aníos,”
ná go ndéanfaí thú a ísliú i láthair an phrionsa.
An rud a chonaic do shúile,
⁸ ná sceith é go róthobann sa chúirt.
Óir céard a dhéanfaidh tú ar deireadh
má bhréagnaíonn do chomharsana thú?
- ⁹ Tagair do chúis le do chomharsa,
ach ná sceith rún duine eile,
¹⁰ Le heagla go ndéanfaidh an té a chluinfeadh thú é a chasadh leat,
agus go gcaillfeá do chlu go léir.
- ¹¹ An focal i luí gaidhte,
is cuma é nó úlla óir i leaba airgid.
- ¹² Fáinne óir nó ornáid d’ór fíre,
sin mar atá ceartú críonna i gcluais a éistean.
- ¹³ Is cuma nó fionnuaire sneachta fómhair
an teachtaire a bhíonn dílis do lucht a sheolta;
cuireann sé misneach i gcroí a mháistir.
- ¹⁴ Scamail is clocha, ach gan braon fearthainne,
sin mar atá ag fear na ngealltanais mór gan comhlíonadh.
- ¹⁵ Is féidir breitheamh a bhogadh le foighne;
briseann béal bán cnámh.

- ¹⁶ Má fhaigheann tú mil, ith do dhóthain di,
ach ná déan craos nó déanfaidh tú í a aiseag.
- ¹⁷ Téigh go hannamh go teach do chomharsan,
le heagla go n-éireoidh sé bréan díot agus go dtiocfadh fuath aige duit.
- ¹⁸ Is cuma nó cleith nó claíomh nó ga géar
an té a thugann fianaise bhréige in aghaidh a chomharsan.
- ¹⁹ Is cuma nó fiacail lofa nó cos leonta
fear gan dílseacht ar a mbeifí ag brath in am an ghátair;
- ²⁰ bheadh sé chomh maith agat do bhrat a bhaint díot sa doineann.
Is cuma nó fínéagra a chur i gcréacht
amhráin a chasadh do chroí duairc.
- ²¹ Má tá ocras ar do namhaid, tabhair greim le n-ithe dó;
nó tart, tabhair braon le n-ól dó.
- ²² Beidh sméaróidí tine á gcarnadh agat ar a cheann sa tslí sin,
agus déanfaidh an Tiarna é a chúiteamh leat.
- ²³ Tagann fearthainn ó bhroinn na gaoithe aduaidh,
agus muc ar an malainn ó theanga an bhéadánaí.
- ²⁴ Is fearr cur fút i gcúil sa lochta,
ná bheith in aontíos le bean achrainn.
- ²⁵ Is cuma nó uisce fuar i scornach thirim,
dea-scéala ón gcoigríoch.

²⁶ Is cuma nó tobar a suaitheadh nó foinse a truailleadh,
an fíréan a chúbann roimh an urchóideach.

²⁷ [Ní maith í póit mheala,
ná géilleadh do bhladar.]

²⁸ An fear gan smacht air féin,
is cuma é nó cathair ar leathadh gan cóir chosanta.

26 Ní oireann sneachta don samhradh, ná báisteach don fhómhar,
agus ní mó ná sin a oireann onóir don amadán.

² Dála an ghealbhain a éalaíonn agus na fáinleoige a sceinneann,
ní luíonn an mhallacht nach dual ar a sprioc.

³ Lasc don each, srian don asal
agus bata do dhroim na n-amadán.

⁴ Ná tabhair freagra ar an mbaothán de réir a bhaoise,
le heagla go rachfá i gcosúlacht leis.

⁵ Tabhair freagra ar an mbaothán de réir a bhaoise
le heagla go measfadh sé go raibh aige gaois.

⁶ An té a chuireann amadán ar theachtaireacht,
(gearrann sé na cosa de féin agus) ólann sé deoch shearbh.

⁷ Chomh guagach le cosa an bhacaigh ar sileadh leis gan tairbhe,
sin mar atá seanfhocal i mbéal na n-amadán.

⁸ Is cuma nó cloch a cheangal go teann de chranntabhaill,
onóir a thabhairt d'amadán.

- ⁹ Is cuma nó tor droighin i láimh an mheisceora
seanfhocail i mbéal amadán.
- ¹⁰ Is cuma nó áirseoir a ghoineann gach duine a ghabhann an treo,
an té a fhostaíonn amadán [nó meisceoir].
- ¹¹ Is cuma nó madra a fhilleann ar a aiseag
an t-amadán a fhilleann ar a bhaois.
- ¹² An bhfeiceann tú duine atá ciallmhar dar leis féin?
Is mó an dóchas atá ann don amadán na dósan.
- ¹³ “Tá leon ar an mbóthar,” a deir an leisceoir,
“tá leon sna sráideanna.”
- ¹⁴ Dála na combhla a chasann ar a tuislí,
casann an leisceoir ina leaba.
- ¹⁵ Tumann an leisceoir a chrobh sa mhias
ach tá sé róthraochta le hé a bhreith chun a bhéil.
- ¹⁶ Is ciallmhaire an leisceoir dar leis féin
ná seachtar fear a d’fhreagródh le stuaim.
- ¹⁷ Is cuma nó breith ar chluasa mhadra fáin
dul sáite in achrainn na gcomharsana.
- ¹⁸ Dála na geilte a chaitheann sméaróidí tine
saigheada agus bás,
- ¹⁹ Sin é mar atá ag an té a mheallann a chomharsa
agus a deir ansin: “Ní raibh ann ach seó!”

- ²⁰ Cheal broсна téann an tine in éag;
cheal cúlchainteora, téann aighneas chun suain.
- ²¹ Gualach don ghríosach, broсна do thine,
agus fear achrainn le haighneas a adhaint.
- ²² Is geall le sólais bhlasta focail an chúlchainteora,
sleamhnaíonn siad síos isteach sa ghoile.
- ²³ Is cuma nó gléas airgid ar áras cré
beola sleamhna le croí claon.
- ²⁴ An fear fuatha, bíonn aige beola mealltacha;
agus an feall go domhain istigh.
- ²⁵ Ná bíodh muinín agat as nuair a labhraíonn sé go lách,
óir tá seacht ngráiniúlacht ina chliabhlach.
- ²⁶ Fág go rachadh an fuath i bhfolach faoin gcalaois,
déanfar a urchóid a nochtadh i láthair an tionóil.
- ²⁷ An té a thochlann poll, titeann sé ann,
agus filleann an chloch ar an té a bhaineann an chéad chasadh aisti.
- ²⁸ Is gráin leis an mbéal bréagach an fhírinne,
agus is scriostóir é an béal bán.
- 27** Ná bí ag maíomh i dtaobh an lae amárach,
mar ní eol duit cad a thiocfaidh mar chuid leis an lá.
- ² Moladh an fear thall thú, agus ná déanadh do bhéal féin é;
déanadh an strainseir é, ach ná déanadh do bheola féin.

- ³ Is trom í an chloch agus tá meáchan sa ghaineamh,
ach is troime ná iad araon ciapadh ó amadán.
- ⁴ Is dian é an cuthach agus is tréan í an fhearg,
ach cé sheasódh an fód in aghaidh an fhormaid?
- ⁵ Is fearr ceartú os ard
ná grá faoi cheilt.
- ⁶ Créachta gan ghoimh a thugann cara;
is iomadúil iad póga eascarad.
- ⁷ Is beag ar an sáitheach mil,
ach is milis leis an ocrach gach searbh.
- ⁸ Is cuma nó éan ar fán óna nead
fear atá ar fán óna bhaile.
- ⁹ Baineann ola na comhairle an ceo den chroí,
ach cuireann milse an mhuintearais sólás ar an anam.
- ¹⁰ Ná tréig do chara, ná cara d'athar;
ná rith go teach do dhearthár lá na tubaiste.
Is fearr comharsa i mbéal an dorais
ná deartháir i bhfad ó bhaile.
- ¹¹ “Bíodh ciall agat, a mhic, agus cuir lúcháir ar mo chroí,
le go mbeadh freagra agam ar fhear mo mhaslaithe.
- ¹² Feiceann fear na céille an baol chuige agus téann i bhfolach uaidh;
téann na baotháin ar aghaidh agus díolann siad as.

- ¹³ Tóg brat duine nuair a théann sé i mbannaí le strainséir,
bíodh sé féin mar gheall agat nuair a théann sé in urrús le coimhthígh.
- ¹⁴ An té a chuirfidh a bheannacht os ard ar a chomharsa i mochóirí na maidine,
áireofar é a bheith ag mallachtú.
- ¹⁵ Is cuma nó sconna ar sileadh gan staonadh lá baistí,
báirseoir mná;
- ¹⁶ Is geall le bheith ag smachtú na gaoithe,
nó ag fáil greim deasóige ar an ola, bheith ag iarraidh í a chosc.
- ¹⁷ Iarann a chuireann faobhar ar iarann;
agus cuireann fear faobhar ar fhear eile.
- ¹⁸ An té a shaothraíonn an crann fíigí, íosfaidh sé a thoradh;
an té a thugann aire dá mháistir, tabharfar onóir dó.
- ¹⁹ [Faoi mar nach ionann ceannaithe aon bheirte],
ní ionann croíthe na ndaoine.
- ²⁰ Ní bhíonn Seól ná Abadón riamh sásta
ná ní bhíonn súile an duine sásta riamh ach chomh maith.
- ²¹ Don airgead an breogán, agus don ór an sorn,
agus fear le briathra lucht bladair a mheas.
- ²² Brúigh an t-amadán sa mhoirtéar le tuairgnín,
(fara grán meilte) ach ní scarfaidh a bhaois leis.
- ²³ Bíodh staid do thréada ar eolas agat go maith,
agus tabhair aire mhaith do do tháinte.

- ²⁴ Ní buan maoin,
 agus an maireann saibhreas ó aois go haois?
²⁵ Nuair a imeoidh an féar, go dtiocfaidh an t-athfhás,
 agus go mbailítear an foráiste ón sliabh,
²⁶ Ní foláir go soláthróidh na huain brat duit,
 agus na gabhair cíós do ghort,
²⁷ Agus bainne na ngabhar do sháith bia do do theaghlach,
 agus beatha do do bhanseirbhísigh.

28 Teitheann an t-urchóideach agus gan aon duine sa tóir air;
 tá an fírén chomh cróga le leon.

- ² Bíonn rialtóirí ina scuainí ag tír de bharr a pheacaí;
 ach is fada buan a mhairfidh sé má bhíonn rialtoirí tuisceanacha eagnaí aige.
³ An bochtán a luíonn ar na bochtáin,
 is geall le batharnach báistí é nach bhfágann ruainne le n-ithe.
⁴ Lucht tréigthe an dlí, molann siad na hurchóidigh;
 ach an mhuintir a chomhlíonann é, cuireann siad ina n-aghaidh.
⁵ Ní thuigeann na hurchóidigh cad is cóir ann,
 ach tuigeann lucht eagla an Tiarna gach ní.
⁶ Is fearr fear bocht a shiúlann san fhíréantacht,
 ná fear saibhir na mbealaí claon.
⁷ Mac gaoismhear a choimeádann an dlí,
 ach tugann comrádaí na ndrablásach náire dá athair.

- ⁸ An té chuireann lena mhaoin le caimiléireacht agus le húsaireacht,
is do dhuine eile a scaipfidh ar na boicht a dhéanann sé cnuasach.
- ⁹ An té a iompaíonn a chluas ó éisteacht leis an dlí,
is gráiniúlacht fiú a urnaí.
- ¹⁰ An té a chuirfidh an fírén ar seachrán ar bhealach an oile
titfidh sé isteach ina chuithe féin.
Siad an mhuintir neamhchiontach oidhrí an tsonais.
- ¹¹ Is críonna é an saibhir, dar leis féin,
ach béarfaidh an bocht air má bhíonn tuiscint ann.
- ¹² Nuair a bhíonn an lá leis na fírén, is mór í an lúcháir;
nuair a fhaigheann na hurchóidigh ceannas, téann daoine i bhfolach.
- ¹³ Ní rithfidh leis an té a cheileann a chionta;
ach an té a admhaíonn iad agus a thréigeann iad, déanfar trócaire air.
- ¹⁴ Is méanar don té ar a bhfuil eagla [an Tiarna] i gcónaí,
ach an té a chruann a chroí, titfidh an tubaiste sa mhullach air.
- ¹⁵ Is cuma nó leon cuthaigh, nó beithir ocrach,
drochrialtóir ar phobal bocht.
- ¹⁶ An rialtóir gan stuaim, is fear leatroim é;
an té ar fuath leis an tsaint, gnóthóidh sé fad saoil.
- ¹⁷ An té ar a bhfuil fuil duine eile,
beidh sé ina theifeach go bás; ná tabhair cabhair dó.

- ¹⁸ Déanfar an té a shiúlann san fhíréantacht a fhuascailt;
ach an té a bhíonn go guagach idir dhá bhealach, titfidh sé ar cheann acu.
- ¹⁹ Beidh flúirse aráin ag an té a shaothraíonn a chuid talún,
ach raidhse bochtaine ag an té a leanann beartais bhaotha.
- ²⁰ Beidh beannachtaí go líonmhar ar an bhfear ionraic,
ach an té a bheidh ag iarraidh éirí saibhir go tapa, ní rachaidh sé gan phionós.
- ²¹ Ní maith é leathchuma a dhéanamh ar aon duine;
ach déanfaidh daoine éagóir ar son ghreim aráin.
- ²² An fear santach súil, téann sé sa tóir ar an saibhreas;
ach ní eol dó cén ghannchúis a bhuaifidh é.
- ²³ An té a cheartaíonn duine eile
gheobhaidh sé níos mó fabhair ar deireadh ná fear an bhladair.
- ²⁴ An té a chreachann a athair nó a mháthair agus a deir: “Ní aon éagóir é sin!”
is comrádaí do bhithiúnach é.
- ²⁵ Spreagann an santach achrainn;
an té a bhfuil a mhuintín aige as an Tiarna, beidh an rath air.
- ²⁶ An té a bhfuil a mhuintín aige as a smaointe féin, is amadán é;
ach déanfar an té a shiúlann ar chosán na heagna a fhuascailt.
- ²⁷ An té a thugann déirc don bhocht, ní bheidh easpa air choíche;
ach an té a dhúnann a shúile ina choinne, luífidh mallacht ar mhallacht air.
- ²⁸ Nuair a fhaigheann na hurchóidigh ceannas, téann daoine i bhfolach,
ach nuair a théann siad ar ceal, téann breis ar na fíréin.

29 An té a cheartaítear go minic, ach a chruann a mhuineál,
 bascfaí é go tobann gan fáil ar théarnamh.

² Nuair a bhíonn na fíréin i gceannas, bíonn lúcháir ar an bpobal;
 nuair a bhíonn na hurchóidigh i gcumhacht, bíonn an pobal ag osnaíl.

³ An té a thugann grá don eagna, cuireann sé áthas ar a athair;
 ach an té a thaithíonn striapacha, scaipeann sé a chuid.

⁴ Daingníonn rí a thír lena cheartas,
 ach milleann an feallaire é.

⁵ An té a thugann bladar dá chomharsa,
 leathann sé líon faoina chosa.

⁶ Tá gaiste [faoi chosa] an urchóidigh,
 ach ritheann an fíréan ar aghaidh go lúcháireach.

⁷ Déanann an fíréan cúram de chearta na mbocht.
 ní chuireann a leithéid d'eolas as don urchóideach.

⁸ Déanann scigirí cíor thuathail de chathracha,
 ach cuireann saoihe srian le fearg.

⁹ Téadh saoi chun argóna le daoí,
 ach cibé acu i bhfearg nó i ngáire é, ní éireoidh leis.

¹⁰ Is fuath le lucht fola an fear gan cháim,
 ach [is mór le] daoine ionraice a bheo.

¹¹ Scaoileann an t-amadán lena racht feirge,
 ach cuireann an saoi srian leis agus smacht air.

- ¹² Má éisteann rialtóir le héitheach,
beidh a fheidhmeannaigh uile ina ropairí.
- ¹³ Castar an bochtán agus an t-úsaire ar a chéile;
cuireann an Tiarna léas ina súile araon.
- ¹⁴ Má thugann rí breith ar na boicht le cothromas,
bunófar a ríchathaoir go brách.
- ¹⁵ Bronnann an bata agus an ceartú gaois,
ach an leanbh a fhágtar faoi féin, cuireann sé náire ar a mháthair.
- ¹⁶ Nuair a bhíonn na hurchóidigh [i gcumhacht], leathnaíonn an peaca;
ach feicfidh na fíréin ar lár iad.
- ¹⁷ Smachtaigh do mhac, agus tabharfaidh sé suaimhneas aigne duit;
cuirfidh sé áthas ar do chroí.
- ¹⁸ San áit nach mbíonn fíis, caitheann an pobal díobh gach srian;
ach is beannaithe an té a choimeádann an dlí.
- ¹⁹ Ní le briathra amháin a cheartaítear an daor;
fiú má thuigeann sé iad, ní thabharfaidh sé aird orthu.
- ²⁰ An bhfeiceann tú duine éigin béalscaoilteach?
tá níos mó dóchais ann d'amadán ná dósan.
- ²¹ An té a bhíonn ag tláithínteacht le daor óna oige,
eisean a bheidh [mar oidhre] air faoi dheireadh.
- ²² Adhnann an fear drochmhianaigh achrann,
agus is cúis mhór peaca fear na feirge.

- ²³ Déanfaidh a dhíomas féin fear a threascairt,
ach bainfidh an t-uiríseal ó chroí onóir amach.
- ²⁴ Tá fuath ag comrádaí an ghadaí dá bheo féin;
cluineann sé an mhallacht ach ní sceitheann.
- ²⁵ Is gaiste é eagla roimh dhaoine,
ach ní baol don té a chuireann a mhuinín sa Tiarna.
- ²⁶ Is iomaí duine a bhíonn ag lútáil le rialtóir,
ach is ón Tiarna a fhaigheann gach duine a cheart.
- ²⁷ Is fuath leis an bhfíréan an coirpeach;
agus is fuath leis an urchóideach an té is díreach slí.

Aguisín

Briathra Ágúr

30 Briathra Ágúr mac Iácaé ó Mhasá. Oracal an fhir seo do Ítíeil, [d'Ítíeil agus d'Ucál]:

- ² Táimse, ní foláir, ródhúr le bheith daonna
níl tuiscint duine agam.
- ³ Níor foghlaim mé eagna,
ná ní bhfuair mé aithne ar an Aon Naofa.

⁴ Cé a chuaigh suas ar neamh agus a thuirling arís?

Cé a cheap na gaoithe ina mháma?

Cé a ghabh na huiscí ina bhrat?

Cé a chuir bonn faoi chríocha na cruinne?

Céard is ainm dó féin agus céard is ainm dá mhac?

Ar ndóigh is eol duit!

⁵ Gach briathar a labhraíonn Dia, seasann sé trial na fírinne;

is sciath é do gach duine a théann ar a choimirce.

⁶ Ná cuir lena bhriathra,

ar eagla go lochtódh sé thú agus go dtaispeánfadh sé gur bréagadóir thú.

⁷ Dhá ní a iarraim ort,

ná ceil orm iad sula bhfaighe mé bás:

⁸ Coinnigh i bhfad uaim an t-éitheach agus an bhréag;

ná tabhair dom saibhreas ná daibhreas,

ach cothaigh mé leis an mbia is cuí dom,

⁹ Ar eagla go mbeinn sách agus go séanfainn thú,
agus go ndéarfainn: “An Tiarna? – cé hé féin?”

Nó go mbeinn bocht agus go ndéanfainn goid,

agus go maslóinn ainm mo Dhé.

¹⁰ Ná déan daor a ghearán lena mháistir,

le heagla go gcuirfeadh sé mallacht ort agus go mbeadh thiar ort dá bharr.

- ¹¹ Tá pór ann a chuireann mallacht ar a n-athair,
agus nach gcuireann beannacht ar a máthair.
- ¹² Agus pór atá glan, dar leo féin,
ach nár níodh fós as a mbrocamas.
- ¹³ Tá pór na súl uaibhreach ann,
le mór níos fiú i ngach tógáil súile.
- ¹⁴ Tá pór ann le claímhte mar fhiacra,
agus sceana mar ghialla acu,
Leis na boicht a alpadh agus a scrios de chlár na cruinne;
agus lucht na gannchúise a shlogadh agus a scuabadh ó chomhlúadar daoine.

Nathanna Uimhreacha

- ¹⁵ Tá beirt iníon ag an lia,
“Tabhair, tabhair,” a ghlaonn siad.
Tá trí nithe nach féidir a shasamh,
agus ceithre cinn nach ndeir riamh: “Is leor sin”:
- ¹⁶ Seól, an bhroinn aimrid,
an talamh nach féidir a sháitheadh le huisce,
agus an tine nach ndeir riamh: “Is leor sin.”
- ¹⁷ An tsúil a fhéachann le fonóid ar a athair,
agus le drochmheas ar [mháthair a bhíonn ag dul in aois],

piocfaidh fiacha an mhachaire amach í,
agus alpfaidh na badhbha í.

¹⁸ Tá trí nithe a théann díom a thuiscint,
agus ceithre cinn nach mbainim ciall astu:

¹⁹ Bealach iolair sa spéir,
bealach nathrach ar an gcarraig,
bealach loinge i lár na mara,
agus bealach fir le maighdean.

²⁰ Seo é bealach an adhaltraigh mná:
itheann sí bia agus glanann a béal
agus deir: “Ní dhearna mé aon ní as an tslí.”

²¹ Baineann trí nithe crith as an talamh,
agus tá ceithre cinn nach féidir leis cur suas leo:

²² Daor nuair is rí,
daoí nuair is sáitheach,

²³ Bean thréigthe, nuair a phósann,
agus daoirseach nuair a thógann [sí áit] a máistreása.

²⁴ Tá ceithre nithe ar an talamh atá bídeach,
ach is acu atá togha na gaoise:

²⁵ Na seangáin, treibh gan neart iad,
ach sa samhradh déanann siad deimhin dá soláthar:

- ²⁶ Na coiníní carraige, treibh gan chosaint iad,
ach cuireann siad fúthu sna carraigeacha.
- ²⁷ Na lócaistí, níl rí orthu,
ach máirseálann siad go léir faoi dhea-eagar.
- ²⁸ An t-earc luachra, d'fhéadfá greim a fháil air i do lámh,
ach gnáthaíonn sé pálás ríthe.
- ²⁹ Tá trí nithe ann le céim mhaorga,
agus ceithre cinn go deimhin le hiompar stáidiúil:
- ³⁰ An leon, an gaiscíoch ar na hainmhithe,
nach dtugann cúl le haon ní;
- ³¹ An coileach ag starrfach i measc na gcearc,
an pocán, taoiseach an tréada,
agus an rí [ag aitheasc] a phobail.
- ³² Má bhí sé de bhaois ionat dul le mire,
agus go bhfuil aiféala anois ort,
buail bos ar do bhéal;
- ³³ Óir déantar cuigeann le maistriú,
tagann fuil as an tsrón nuair a bhrúitear í,
agus tagann aighneas as an bhfearg nuair a adhtar í.

Briathra Lamúéil

31 Briathra Lamúéil rí Mhasá, a mhúin a mháthair dó.

² Céard é seo, a mhic? Céard é seo, a mhic mo bhroinne?
Céard é seo, a mhic mo mhóideanna?

³ Ná caith do neart go léir le mná,
ná do [leasracha] leis an lucht millte ríthe seo.

⁴ Ní dual do ríthe, a Lamúéil,
ní dual do ríthe fíon a ól,
ná do fhilatha bheith tugtha do dheoch chrua.

⁵ Le heagla go ndéanfaidís dearmad le barr óil, ar gach a reachtaíodh,
agus satailt ar chearta na n-ainniseoirí.

⁶ Tabhair deoch chrua don té atá ag saothrú an bháis,
agus fíon don chroí atá lán de dhomlas;

⁷ Ólaidís agus déanaidís dearmad ar a dtubaiste,
agus ná cuimhnídís ar a n-ainnise a thuilleadh.

⁸ Oscail féin do bhéal ar son an bhalbháin,
agus ar son chearta cách atá treigthe.

⁹ Labhair féin! tabhair breith chóir!
cosain cearta na mbocht, agus na ndealbh.

An Bhean gan Cháim

(Dán Aibítreach san Eabhrais)

- ¹⁰ Bean chéile gan cháim, cé ar féidir leis í a fháil?
Is luachmhaire í ná péarlaí.
- ¹¹ Is inti a chuireann a fear a mhuinín go léir,
agus ní bheidh aon cheal brabaigh air dá barr.
- ¹² Ní dochar ach sochar a dhéanfaidh sí dó
ar feadh a saoil.
- ¹³ Lorgann sí olann agus líon,
agus oibríonn sí go dícheallach lena lámha.
- ¹⁴ Is geall le háirdeach ceannaí í
agus í ag tabhairt a cuid bia ón imigéin.
- ¹⁵ Déanann sí mochóirí roimh lá
agus tugann bia dá teaghlach,
agus riarann a gcúraimí ar a cuid ionailtí.
- ¹⁶ Déanann sí gort a iniúchadh agus é a cheannach;
cuireann sí fíonghort lena mbíonn saothraithe aici lena lámha.
- ¹⁷ Cuireann sí a neart mar chrios faoina coim,
agus taispeánann fuinneamh a géag.

- ¹⁸ Feiceann sí gur maith is fiú é a saothar
agus ní mhúchtar a lampa san oíche.
- ¹⁹ Coinníonn sí an coigeal ina láimh
agus beireann a méireanna ar an bhfearsad.
- ²⁰ Caitheann sí go fial leis an duine dearóil,
agus tugann sí déirc don duine bocht.
- ²¹ Ní eagla léi sneachta a theacht ar a teaghlach,
mar go bhfuil éadach [cluthair] ar a seirbhísigh go léir.
- ²² Déanann sí a cuilteanna féin,
agus bíonn línéadach mín agus éidí corcra uimpi.
- ²³ Bíonn a fear céile faoi dhea-mheas ag geataí na cathrach,
nuair a shuíonn sé i gcomhluadar sheanóirí na tíre.
- ²⁴ Déanann sí braillíní a fhí agus a dhíol,
agus tugann sí criosanna don cheannaí.
- ²⁵ Bíonn neart agus dínit mar bhrat uimpi,
agus ní cás di gáire faoin lá amárach.
- ²⁶ Nuair a osclaíonn sí a béal, déanann sí é le stuaim;
agus tá teagasc caoin ar a beola.
- ²⁷ Coimeádann sí súil ghéar ar a teaghlach,
ní chaitheann sí bia an díomhaointis.
- ²⁸ Éiríonn a clann ina seasamh, agus fógraíonn siad gur méanar di;
canann a fear céile moladh di:

²⁹ “Rinne mórán ban éachtaí atá le moladh
ach sáraíonn tusa iad go léir.”

³⁰ Is mealltach í an scéimh, agus is neamhbhuan í an áilleacht;
is don bhean ar a bhfuil eagla an Tiarna is dual moladh.

³¹ Tugaigí di toradh a saothair,
agus moladh a gníomhartha í ag geataí na cathrach.

